

STORTINGET

Innst. 526 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 117 L (2024–2025)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om barn og foreldre (barnelova)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Barne- og familiedepartementet legger i proposisjonen frem forslag til ny barnelov som erstatter lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova). Lovforslaget har bakgrunn i NOU 2020:14 Ny barnelov – Til barnets beste og departementets høringsnotat av 18. juni 2024 om likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd. Stortinget har ved behandlingen av flere saker fattet en rekke anmodningsvedtak i forbindelse med ny barnelov.

Forslag til en ny barnelov er oppdatert i tråd med samfunnsutviklingen. Departementet foreslår endringer som vil støtte opp under likestilt foreldreskap i tråd med Hurdalsplattformen. Forslaget legger opp til at barneloven forblir en lov som gir foreldrene mulighet til og ansvar for å finne løsninger som er godt egnet for sitt barn og sin familie. Lovforslaget understreker tydelig de forventninger som stilles til at foreldrene sikrer barns grunnleggende rettigheter. Lovforslaget inneholder også flere endringer som skal bidra til å forebygge eller dempe konflikter mellom foreldre. Håndtering av konflikter må løses gjennom mekling eller domstolsbehandling, som etter gjeldende lov. Det gjøres endringer i meklingsordningen og domstolsbehandlingen av foreldretvister, som for det første skal bidra til å dempe og løse konflikter, og for det andre fange opp barn som er i

risiko og håndtere slike saker på en bedre måte enn i dag. Departementet vil også se på innretningen av meklingsordningen i arbeidet med meklingsforskriften og ny lov om familieverntjenesten. I saker der det er risiko for barnets helse eller utvikling, har offentlige myndigheter plikt til å gi barn og foreldre nødvendig hjelp og beskyttelse. Ny lov ivaretar og balanserer menneskerettslige forpliktelser, og det er særlig lagt vekt på hensynet til barnets beste, barnets rett til beskyttelse og barnets og forelders rett til å bevare familielivet ved samlivsbrudd. Departementet utdyper disse og andre formål og overordnede hensyn i proposisjonens kapittel 3.

Departementet foreslår et eget innledende kapittel i ny barnelov, kapittel 1, om barns grunnleggende rettigheter, se lovforslaget §§ 1-1 til 1-5. Kapittel 4 i proposisjonen begrunner forslaget. Med kapittelet fremheves at visse rettigheter på feltet er gjennomgripende for svært mange bestemmelser, og vil ha innvirkning for hvordan lovens øvrige bestemmelser skal tolkes. Alle barn har like og uavhengelige rettigheter, som både foreldre og myndigheter skal respektere. I lovkapittelet inntas plikten til å hensynta barnets beste, barnets rett til medvirkning, barnets rett til omsorg, utvikling og vern mot vold, barnets rett til ikke å bli diskriminert og barnets rett til familieliv.

Kapittel 2, 3, 4 og 5 omhandler regler for etablering av foreldreskap, det vil si morskap, farskap og medmorskap. Se lovforslaget §§ 2-1 til 5-5. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 5. Gjeldende rett videreføres på de fleste punkter. Loven benytter nøytrale begreper, som forelder og foreldreskap, der det passer. Ordningen med etablering av medmorskap på bakgrunn av samtykke til assistert befruktning følges opp med forslag om noen forenklinger. Tidsfrister for far til å reise sak om endring av farskap foreslås gjenninnført, men ikke for

barnet. Domstolen får etter forslaget hjemmel til å gjøre unntak fra fristene dersom særlige grunner taler for det. Barns mulighet til å få kunnskap om hvem som er deres biologiske far, uten at dette endrer det juridiske farskapet, videreføres i lovforslaget.

Kapittel 6 samler reglene om hvem som har foreldreansvar, omsorgsplikt og beslutningsmyndighet under foreldreansvaret, barns selvbestemmelse og medvirkning, medlemskap i foreninger og foreldres ansvar for barns personvern. Se lovforslaget §§ 6-1 til 6-12, som begrunnes i proposisjonens kapittel 6. Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om hvem som har foreldreansvaret og beslutningsmyndigheten under foreldreansvaret, med enkelte språklige endringer. Under omsorgsplikten tilføyes det en samarbeidsbestemmelse som tydeliggjør at foreldre så langt mulig skal samarbeide om å ivareta barnets helse, livskvalitet og utvikling, og en presisering av at foreldre må ta hensyn til at det som er best for barnet, kan endre seg gjennom barnets oppvekst, blant annet ut fra alder og modenhet. Forslaget om en egen bestemmelse om barns rett til personvern er en ny bestemmelse i loven. Departementet foreslår videre å senke aldersgrensen for inn- og utmelding av foreninger fra 15 år til 12 år.

Kapittel 7 omhandler nye regler om hvor barnet skal bo, og om fordeling av beslutningsmyndighet mellom foreldre etter et samlivsbrudd, se lovforslaget §§ 7-1 til 7-3. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 7. Se også omtale av formål og hensyn, herunder et likestilt utgangspunkt for foreldre etter samlivsbrudd i punkt 3.2. Det samlede forslaget som legges frem, vektlegger tungt hensynet til forebygging av konflikt. Se nærmere i punkt 3.4 og 7.7.1. i proposisjonen. Departementet viderefører gjeldende rett om at foreldre som ikke bor sammen, kan avtale om barnet skal bo hos begge eller hos én av dem. Innholdet i myndigheten, som i dag ligger til den eller de barnet bor hos, videreføres. Dette inkluderer, som i dag, beslutning om flytting innenlands. Departementet foreslår å gi denne beslutningsmyndigheten et eget navn (daglig myndighet), og å innføre en hovedregel om at begge foreldre etter samlivsbrudd har daglig myndighet, slik at foreldrene får et likestilt utgangspunkt når de skal gjøre avtaler om hvor barnet skal bo og om begge skal ha daglig myndighet, eller bare en av dem. Når begge foreldre har daglig myndighet, kan begge fortsatt ta de viktigste beslutningene om barnets dagligliv. Slike beslutninger kan i stor grad tas av foreldrene hver for seg. Beslutningen om hvor i landet barnet skal bo, forutsetter etter forslaget enighet, men også her har foreldre avtalefrihet. Det vil normalt være til barnets beste at begge foreldre i større grad kan ta beslutninger som er viktige for barnets dagligliv. At barnet har to foreldre som kan ta initiativ og følge opp barnet i barnehage, skole og på fritiden, vil ofte være et gode for barnet. Departementet foreslår også å ta ut vilkåret om at retten kun kan fastsette delt bosted dersom det foreligger «særlige grunner». Retten skal

etter dette vurdere spørsmål om bosted konkret på grunnlag av hva som er til barnets beste i den enkelte sak. Departementets forslag om endring i reglene om bosted og daglig myndighet forutsetter god implementering, blant annet gjennom forskrift om mekling og god veiledning til foreldre. Forslaget innebærer politikk- og rettsutvikling på familierettsområdet, og departementet vil derfor følge med på og evaluere at forslaget virker etter sin hensikt, og om det eventuelt er behov for justeringer.

Kapittel 8 omhandler regler for samvær når barnet har foreldre som ikke bor sammen, se lovforslaget §§ 8-1 til 8-9. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 8. Departementet foreslår å videreføre og tydeliggjøre bestemmelsene om barn og foreldres gjensidige rett til samvær og samværets omfang. Retten til samvær er ikke ubetinget. Barn har også rett til beskyttelse mot vold og overgrep. Dette betyr at det ikke alltid skal være samvær. Dette omtales særskilt i punkt 3.3 og 8.5 i proposisjonen. Balanseringen av barn og foreldres rett til familieliv og barns rett til beskyttelse er også omtalt i punkt 3.2. Departementet foreslår å videreføre bestemmelsene om rettigheter og plikter ved gjennomføring av samvær. Samværeshindring omtales særskilt i punkt 8.7. Det foreslås også å utvide personkretsen for hvem som kan reise sak for retten om å få samvær med barnet.

Kapittel 9 om forsørgelsesplikt omhandler hvem som har plikt til å forsørge barn, og hvordan plikten til å forsørge barn ivaretas ved å betale barnebidrag, se lovforslaget §§ 9-1 til 9-15. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 9. Departementet foreslår å videreføre gjeldende rett om innholdet i plikten til å forsørge barnet, med enkelte språklige endringer.

Kapittel 10 omhandler regler om mekling, se lovforslaget §§ 10-1 til 10-6. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 10. Departementet viderefører lovbestemt mekling, men presiserer i loven at det er tre underkategorier av mekling, kalt familiesamtale, foreldretvistmekling og flyttemekling. Dette er henholdsvis for tilfeller der foreldre går fra hverandre, tilfeller der foreldre vil gå til domstolen med en foreldretvistsak og tilfeller der foreldre ikke blir enige om flytting innenlands eller utenlands. Formålet med meklingen er å gi foreldre informasjon og et grunnlag for videre samarbeid, og sette dem i stand til å lage avtaler som ivaretar helsen, livskvaliteten og utviklingen til barnet. Skillet mellom de tre meklingskategoriene er primært ment som et pedagogisk grep, men vil også tydeliggjøre at innholdet i meklingstilbudene må tilpasses behovene til foreldre som møter til mekling. Departementet foreslår at mekleren skal tilby barnet en egen samtale i forbindelse med mekling, og at det presiseres at barn har rett til en egen samtale med mekleren uten samtykke fra foreldre med foreldreansvar. Departementet foreslår videre at mekleren skal skrive referat fra foreldretvistmekling, og referat

fra samtalen med barnet når samtalen skjer i forbindelse med foreldretvistmekling.

Kapittel 11 gjelder generelle bestemmelser om behandling av foreldretvistsaker i domstolen, se lovforslaget §§ 11-1 til 11-4. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 11.

Kapittel 12 gjelder saksbehandling av foreldretvistsaker i domstolen, se lovforslaget §§ 12-1 til 12-15. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 11. Gjelden rett videreføres i hovedsak. Det foreslås også flere endringer. Dette gjelder en ny bestemmelse om hvilken anledning retten har til å innhente informasjon, der det er nytt at retten kan innhente notat fra meklere og referat fra barnesamtalen i foreldretvistsaker. Rettens adgang til å innhente politidokumenter foreslås tilføyd i loven. Rettens plikt til å gi barnet informasjon og anledning til å uttale seg er etter forslaget presisert i en egen bestemmelse. I bestemmelsen om midlertidig avgjørelse er det nytt at retten også får plikt til å treffe midlertidig avgjørelse etter krav fra en part i tilfeller der det er påstand om samværshindring. For de tilfellene der retten har plikt til å treffe midlertidig avgjørelse, er det også nytt at det er en frist på seks uker, så vidt mulig, for å treffe slik avgjørelse. Videre er det en ny bestemmelse om saksstyring og plan for saksbehandlingen, og at retten får en plikt til å vurdere om det vil være tjenlig å sende saken tilbake til mekling i familievernnet. Det er også tatt inn en ny bestemmelse om oversikt over sakkyndige.

Kapittel 13 om saksbehandling i domstolen i saker om foreldreansvar m.m. etter dødsfall viderefører gjeldende rett, se lovforslaget §§ 13-1 til 13-5. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 12.

Kapittel 14 om tvangskraft og tvangsfullbyrdelse viderefører gjeldende rett med noen presiseringer av i hvilke saker barn kan hentes med tvang, se lovforslaget §§ 14-1 til 14-5. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 13.

Kapittel 15 gjelder regler om internasjonal privatrett, se lovforslaget §§ 15-1 til 15-10. Forslaget begrunnes i proposisjonens kapittel 14. Det foreslås i hovedsak å videreføre dagens regler med enkelte språklige endringer. Det foreslås å lovfeste den ulovfestede bestemmelsen om ordre public, som innebærer at en rettsregel i utenlandsk rett ikke kan anvendes og en utenlandsk avgjørelse ikke anerkjennes eller fullbyrdes, dersom det fører til et resultat som klart strider mot grunnleggende rettsprinsipper i norsk rett.

Kapittel 16 gjelder andre bestemmelser, se lovforslaget §§ 16-1 og 16-2. Kapittel 17 gjelder regler om ikraftsetting, overgangsregler og endringer i andre lover, se lovforslaget §§ 17-1 til 17-3.

2. Komiteens behandling

Komiteen inviterte til en muntlig høring i saken 5. mai 2025, hvor 35 høringsinstanser deltok. Komiteen inviterte også til skriftlige innspill og har mottatt 27 innen fristen 4. mai 2025. Disse er publisert på [stortinget.no](https://www.stortinget.no).

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Mona Nilsen og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Turid Kristensen og fung. leder Tage Pettersen, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sigbjørn Framnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, Naomi Ichihara Røkkum, viser til at regjeringen har lagt frem forslag til ny Lov om barn og foreldre (barneLov). Forslaget til ny lov bygger på BarneLovutvalgets NOU 2020:14 Ny barneLov – Til barnets beste og departementets høringsnotat av 18. juni 2024 om likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd. Regjeringen viser til at det også er lagt frem en offentlig utredning som til dels berører ny barneLov: NOU 2024:8 Likestillingens neste steg.

Komiteen viser til at dagens barneLov er nesten 45 år, og er enige med regjeringen i at de store forandringene som har skjedd i familiestrukturer, kjønnsrolle- og samlivsmønstre og det økte internasjonale samarbeidet tilsier at det er behov for en ny og helhetlig vurdering av reglene. Komiteen vil vise til at forslaget til ny barneLov inneholder viktige og nødvendige justeringer og oppdateringer i tråd med disse forandringene og den utviklingen som har skjedd i samfunnet siden dagens barneLov ble vedtatt. Komiteen vil særlig løfte frem at forslag til ny barneLov inneholder forslag om å legge til et innledende kapittel som i større grad fastslår og beskriver barns grunnleggende rettigheter. Komiteen viser videre til at regjeringen viser til at forslaget til ny lov legger opp til at barneLoven forblir en lov som gir foreldrene mulighet til og ansvar for å finne løsninger som er godt egnet for sitt barn og sin familie, samt at lovforslaget også inneholder flere endringer som skal bidra til å forebygge eller dempe konflikter mellom foreldre.

Komiteen registrerer at det er et stort engasjement rundt forslaget til ny barneLov, både gjennom den muntlige høringen, skriftlige høringsinnspill og gjennom de mange henvendelsene fra aktører som ønsker å dele sine synspunkter med komiteen. Komiteen vil påpeke at det er viktig at man i ny barneLov oppnår den

riktige balansen for å lykkes med å beskytte utsatte barn og unge og sikre barnets og foreldrenes rett til å bevare familielivet ved samlivsbrudd. Komiteen vil også peke på at det er viktig at man gjennom den nye barnelova sørger for at regjeringens og komiteens målsetting om at hensynet til barns rettigheter, deriblant barns rett til personvern og deres rett til medvirkning, og barnets beste skal være det førende for alle bestemmelser i denne loven.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at regjeringen i den foreliggende proposisjonen ikke har tatt et tydelig valg om å innføre delt bosted som utgangspunkt ved samlivsbrudd. I stedet har regjeringen oppstilt en ny juridisk konstruksjon, «delt daglig myndighet», som er ment å sikre et mer likestilt foreldreskap. De avgjørelsene som følger av den daglige myndigheten, har frem til nå ligget til bostedsforeldrene. Dette medlem er skeptisk til at denne myndigheten nå løsrives fra bostedsforelderen, fordi den med dette også løsrives fra de praktiske realitetene. Dette har skapt stor kontrovers og stor bekymring hos flere faginstanser som jobber tett på barn i familier i høykonflikt. Dette medlem viser til at flere av høringsinstansene er bekymret for at delt daglig myndighet vil fasilitere fortsettelsesvold, noe som vil være svært skadelig for barn i spesielt sårbare livssituasjoner.

Dette medlem mener at delt daglig myndighet er en utydelig juridisk konstruksjon som er for dårlig utredet og foreslått innført på tross av høylytte protester fra vektige faginstanser. Da det ikke er mulig å la være å støtte nytt forslag til § 7-2 uten å rokke ved den nye barnelovens system, mener dette medlem at det er bedre å sende proposisjonen tilbake til regjeringen for ytterligere utredning. På tross av at forslaget til ny barnelov inneholder flere forslag som dette medlem støtter, mener dette medlem allikevel at det er bedre å utsette disse lovendringene enn å vedta en lov som risikerer å forverre livet til barn som lever i familier i høykonflikt, hvorav noen av disse barna i tillegg utsettes for vold.

Dette medlem viser videre til at Universitetet i Oslo, Institutt for offentlig rett v/Kirsten Sandberg, 9. januar 2024 overleverte en utredning til BFD av samordning mellom barneloven og barnevernsloven i de såkalte «dobbeltsporsakene», hvor det foreslås flere grep for å styrke ivaretagelsen av barn i særlig sårbare livssituasjoner. Dette medlem mener det er uheldig at flere forslag fra denne utredningen ikke er fulgt opp i forslag til ny barnelov.

Dette medlem viser til at spørsmål som hvor barnet skal bo, og om barnet skal ha samvær i dobbeltsporsakene, ikke lenger kan sies å utelukkende være et privatrettslig anliggende. I disse sakene er det særlig viktig at barneloven inneholder krysshenvisninger til bar-

nevernsloven som sørger for at barn i svært sårbare livssituasjoner ivaretas.

Som eksempel kan nevnes de tilfeller hvor barnevernstjenesten har fremmet sak om omsorgsovertakelse for nemnda og foreldrene ønsker å inngå avtale om endring av fast bosted. I disse tilfellene vil verken forslag til § 7-1 første ledd eller annet ledd gi et fyllestgjørende svar uten å suppleres med henvisninger til barnevernslovens regler om akuttvedtak og flytteforbud mv.

Dette medlem viser videre til at det i utredningen fra UiO også foreslås at det gjøres en endring i barnelovens bostedsparagraf som innebærer at foreldrene ikke fritt kan inngå avtale om endring av fast bosted når barnevernstjenesten har fremmet sak om omsorgsovertakelse for nemnda. Hvis de er enige om at barnet skal bo fast hos den andre forelderen, må de ta opp dette med nemndleder og få deres godkjenning. Dersom foreldrene uten å ha gjort dette flytter barnet til den andre, bør barnevernstjenesten undersøke omsorgssituasjonen hos denne. Dette er ikke fulgt opp av regjeringen i forslag til ny barnelov.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Prop. 117 L (2024–2025) Lov om barn og foreldre (barnelova) sendes tilbake til regjeringen.»

Forutsatt at Stortinget ikke vedtar å sende forslaget til ny barnelov tilbake, vil dette medlem bidra til å forbedre lovteksten, og støtter derfor lovendringsforslag i innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet deler oppfatningen om at deler av lovforslaget kunne ha vært noe bedre utredet, ikke minst basert på tilbakemeldinger fra tunge faginstanser. Disse medlemmer mener også at det er svært uheldig at regjeringen har valgt å legge frem proposisjonen for Stortinget på senest mulige tidspunkt for behandling i innværende stortings sesjon, til tross for at det er fire og et halvt år siden Barnelovutvalget overleverte sin NOU til departementet, og regjeringen har hatt nesten hele innværende stortingsperiode på å behandle dette lovforslaget. Flere høringsinstanser har uttrykt at de har fått altfor kort tid til å sette seg ordentlig inn i proposisjonen før fristen for høringsinnspill gikk ut, og så sen fremleggelse har også gitt kort tid til behandling av en så viktig sak i Stortinget.

Disse medlemmer mener at det er uheldig at det er flere, viktige anmodningsvedtak fra Stortinget som ikke er fulgt opp i denne lovproposisjonen, også vedtak som ble fattet flere år tilbake i tid, men som er henvist til enda ytterligere utredninger og senere behandling. Det er også uheldig at den varslede gjennomgangen av meklingsordningen og ny lov om familieverntjenesten ikke har blitt lagt frem parallelt med be-

handlingen av barneloven og barnevernsloven. Det hadde også vært en klar fordel om utredningen om samordning mellom barneloven og barnevernsloven fra Universitetet i Oslo, Institutt for offentlig rett, ved professor Kirsten Sandberg, som ble overlevert departementet i januar 2024, hadde kunnet bli behandlet sammen med ny barnelov og endringene i barnevernsloven. Når disse medlemmer likevel ikke støtter forslaget om å sende lovforslaget tilbake til regjeringen, så er det fordi dette lovforslaget har vært etterlyst av mange aktører i svært langt tid og det er et stort behov for flere av de endringene som det nå tas stilling til.

Barns rettigheter

Komiteen viser til at departementet i lovproposisjonen foreslår et helt nytt, innledende kapittel i barneloven om barns rettigheter. Departementet foreslår å innta fem sentrale rettigheter – hensynet til barnets beste, barnets rett til medvirkning, barnets rett til omsorg, utvikling og vern mot vold, barnets rett til familieliv og barnets rett til ikke-diskriminering. Departementet viser til at å innta disse rettighetene i barneloven innebærer at samtlige av barnekonvensjonens grunnprinsipper er inntatt i loven. Komiteen har merket seg at formålet med et eget rettighetskapittel er å tydeliggjøre at barneloven først og fremst skal sikre barns rettigheter, og at disse rettighetene skal ha innvirkning på hvordan lovens øvrige bestemmelser skal tolkes.

Komiteen vil peke på at vold og overgrep har alvorlige konsekvenser for barn som blir direkte utsatt for det, og for de som lever i volden mellom foreldrene sine. Det er opplevelser og traumer som har konsekvenser for barn resten av livet. Komiteen vil særlig trekke frem viktigheten av å beskytte barn fra vold og overgrep, og vil videre løfte at å styrke barns rett til vern mot vold er et av de sentrale forslagene i loven. Det foreslås blant annet å presisere i § 8-1 at barn og foreldres rett til samvær gjelder med mindre det ikke er til barnets beste. Det blir også understreket i proposisjonen at situasjoner med risiko for vold og overgrep vil være eksempler hvor samvær ikke vil være til barnets beste.

Komiteen vil vise til at det i høringen ble løftet stor bekymring for de mest sårbare barna som blir utsatt for vold og overgrep, og barnelovens evne til å forebygge eller avdekke dette. Flere aktører har pekt på at lovforslaget vil gjøre det verre for disse barna. Komiteen vil påpeke at barneloven primært er en privatretslig lov, i motsetning til eksempelvis barnevernsloven og straffeloven. Loven er tydelig på at foreldre har ansvar for å finne gode løsninger for seg selv og barna sine. Utgangspunktet i barneloven er at foreldre har en plikt til å beskytte barnet, og at de har et ansvar for å søke hjelp dersom et barn utsettes for risiko av en forelder eller av andre. Komiteen vil videre vise til at barneloven ikke

regulerer myndighetenes ansvar ved mistanke om vold og overgrep. Samtidig er det flere deler av loven som er egnet til å avdekke dette. I arbeidet med ny barnelov er det viktig å ikke se på loven isolert, men også vurdere den opp mot annet relevant lovverk som straffeloven og barnevernsloven, og de bestemmelsene som ligger der som har som formål å beskytte barn og unge.

Komiteen vil bemerke at flere høringsinstanser likevel peker på at barnets beste bør fremheves i enkelte andre bestemmelser i loven, slik det også foreslås når det gjelder for eksempel i § 8-1 om barnets og foreldrenes rett til samvær. Komiteen er enige i at det kan være hensiktsmessig å presisere dette i enkelte tilfeller og vil også foreslå endringer i tråd med dette, men vil understreke at dette ikke skal medføre at det overordnede prinsippet i kapittelet om grunnleggende rettigheter for barn ikke også skal være førende for hvordan lovens øvrige bestemmelser skal tolkes.

Komiteen viser til at det i høringen av lovforslaget har kommet innspill fra flere høringsinstanser med ønske om en klargjøring av hvilke momenter som bør legges til grunn ved barns beste-vurderinger. Komiteen deler departementets syn på at en slik liste vanskelig kan være uttømmende og dessuten kan bidra til et lite dynamisk regelverk, og at en slik liste derfor ikke bør inntas i loven. Komiteen ser likevel at det er behov for en tydeliggjøring av relevante momenter som bør tas med en vurdering av barnets beste, og komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere hvordan momenter som bør legges til grunn ved 'barnets beste'-vurderinger, kan tydeliggjøres i arbeidet med forskrifter til barneloven og i relevant veiledningsmaterieell.»

Foreldreskap

Komiteen merker seg at departementet følger opp Barnelovutvalgets forslag om å likebehandle ulikekjønnede og likekjønnede foreldre der regjeringen mener at det er mulig, og at regjeringen viser til at beskyttelse av privatlivet på den ene siden og barnets rett til fastsettelse av foreldreskap på den andre må balanseres.

Komiteen vil vise til at lovforslaget i tråd med samfunnsutviklingen legger til rette for et mer likestilt foreldreskap, og dermed vektlegger barnets rett til familieliv i større grad, også etter samlivsbrudd. Komiteen vil vise til at dette har vært et sentralt tema i arbeidet med ny barnelov, og at dette anses som et viktig forslag for både barn og foreldre.

Komiteen merker seg at departementet følger opp Barnelovutvalgets forslag om å likebehandle ulikekjønnede og likekjønnede foreldre der regjeringen mener at det er mulig, og at regjeringen viser til at beskyttelse av privatlivet på den ene siden og barnets rett til

fastsettelse av foreldreskap på den andre siden må balanseres.

Komiteen viser til at departementet foreslår å følge opp Barnelovutvalgets forslag om å gjeninnføre tidsfrister for å reise sak med påstand om endring av foreldreskap, og at det innføres en frist på ett år fra man fikk kunnskap om at en annen person kunne være forelder. Det foreslås videre at tredjepersoner som mener de er foreldre til et barn, bare kan anlegge søksmål innen barnet fyller tre år, men at domstolen kan gjøre unntak fra fristene dersom særlige grunner taler for det. Komiteen peker på at innføring av tidsfrister ikke påvirker barns muligheter til å reise sak om endring av farskap. Komiteen merker seg også at lovforslaget viderefører gjeldende rett i § 6 a som gir barn mulighet til å få kunnskap om hvem som er deres biologiske far fra de fyller 18 år, uten at dette endrer det juridiske farskapet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at det er et grunnleggende prinsipp at enhver skal kunne kjenne sitt biologiske opphav. Prinsippet er godt forankret i internasjonale konvensjoner, slik som i artikkel 7 i FNs barnekonvensjon. Der slås det fast at barnet har rett til å kjenne sine foreldre, uten at det legges noen tidsfrist for gjenopptakelse av farskapssak. Også Den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 8 slår fast retten til privatliv og familieliv. Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) har i flere saker tolket denne retten som inkluderende retten til identitet og personlig historie – og dermed også retten til å vite hvem ens biologiske foreldre er.

Disse medlemmer viser videre til at det er etiske og psykologiske hensyn som tilsier at man alltid skal kunne reise farskapssak. Kunnskap om eget biologisk opphav er viktig for personlig identitet, helsemessige årsaker (arvelige sykdommer), og psykologisk tilhørighet. Dette støttes av både bioetiske prinsipper (som autonomi og respekt for individet) og av fagmiljøer innen psykologi og barnevern.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Barnelova § 4-5 andre og tredje ledd skal lyde:

Kvar av foreldra kan alltid reise farskapssak etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at nokon andre enn den som er rekna som far eller medmor, kan vere far til barnet.

Ein som meiner å vere far til eit barn, kan alltid reise sak om endring av farskapen etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at han kan vere far til barnet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at etablering av foreldreskap bør skje i tråd med personens juridiske kjønn, ikke fødselskjønn. Dagens regel-

verk tar utgangspunkt i fødselskjønn, noe som fører til at transpersoner kan bli registrert feil som foreldre, og at sensitive opplysninger om kjønnsidentitet kan bli eksponert.

Disse medlemmer mener at dette er en alvorlig utfordring for personvernet og for likestillingen, og at det er behov for en tydelig regulering i barneloven som sikrer at personer som har endret juridisk kjønn, får sitt foreldreskap registrert i tråd med dette.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endringer i barneloven som regulerer etablering av foreldreskap for personer som har endret juridisk kjønn, slik at registreringen skjer i tråd med juridisk kjønn.»

Pater est-regelen

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre mener at pater est-regelen bør gjøres kjønnsnøytral. Dagens regelverk fører til ulik behandling av medmødre og fedre, og disse medlemmer mener at alle foreldre bør ha like rettigheter, uavhengig av kjønn.

Disse medlemmer mener at regelverket bør endres slik at når en person føder et barn, skal vedkommendes ektefelle automatisk registreres som medforelder – enten som far eller medmor – uavhengig av kjønn. En slik endring vil sikre likebehandling, styrke rettssikkerheten og fremme likestilling i foreldreskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Stortinget tidligere har behandlet et representantforslag fra Venstre (Dokument 8:180 S (2023–2024)), hvor det ble foreslått at regjeringen skulle fremme et lovforslag om å gjøre pater est-regelen kjønnsnøytral. Forslaget ble ikke vedtatt, blant annet med den begrunnelse at vurderingen burde tas i forbindelse med arbeidet med ny barnelov.

Flertallet mener det er synd at regjeringen i sitt forslag til ny barnelov ikke har fulgt opp dette, og mener det er et klart behov for å sikre at lovverket blir kjønnsnøytralt og inkluderende. Flertallet mener derfor at regelverket bør gjennomgås, og at nødvendige lovendringer bør utredes og fremmes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er enig med store deler av intensjonen i flertallsmerknaden ovenfor. Disse medlemmer vil vise til at den nye loven så langt det er mulig, legger til rette for større grad av likestilling mellom foreldrepar av ulikt kjønn og foreldrepar av samme kjønn. Lovteksten er gjort nøytral ved at man benytter begrepet forelder, som omfatter alle foreldreskapskategorier der det er

mulig. Forslaget til ny barnelov er utformet i tråd med gjeldende lov om endring av juridisk kjønn og bioteknologiloven.

Disse medlemmer vil påpeke at det er lovteknisk komplisert å utvide pater est-regelen. Pater est er en presumsjonsregel som bygger på at det er mors ekte-mann som i de fleste tilfeller er barnets biologiske far. Dersom man skal utvide pater est-regelen til å også omfatte medmorskapstilfellene, kan ikke den bygge på presumsjonen for biologisk slektskap. I proposisjonen er det foreslått at medmorskap skal fastsettes automatisk på bakgrunn av samtykke til assistert befruktning. Det offentlige må bekrefte at assistert befruktning er utført i henhold til bioteknologiloven, men dette skal skje automatisk uten at foreldrene må be om det.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Venstre i Dokument 8:180 S (2023–2024) Representantforslag om å sikre alle foreldre muligheten til å være forelder til sitt eget barn, fremmet forslag om å gjøre pater est-regelen kjønnsnøytral, med den hovedbegrunnelse at det vil være til barnets beste å sikre juridiske rettigheter til barnets reelle omsorgspersoner.

Disse medlemmer viser til at Sverige allerede har en presumsjonsregel som også gjelder for likekjønnspar, slik at ektefellen til den som føder barnet, automatisk skal regnes som forelder, uavhengig av denne forelderens kjønn.

Disse medlemmer mener at det som gjør dagens regelverk særlig problematisk, er at det ikke bare forskjellsbehandler foreldrepar av samme kjønn, men at det også diskriminerer barna til likekjønnede ektepar. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at det følger av både Grunnloven § 104 annet ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 nummer 1 at ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Etter disse medlemmers syn er det dypt urovekkende at pater est-regelen sikrer at barn født inn i ulikekjønnede ekteskap har to foreldre fra starten av livet, med den juridiske, sosiale og materielle tryggheten dette innebærer, mens hensynet til barnets beste må vike for andre hensyn i likekjønnede ekteskap.

Disse medlemmer stiller seg også undrende til at Barnelovutvalget ikke i større grad tar innover seg at de i sin argumentasjon mot å gjøre pater est-regelen kjønnsnøytral forskjellsbehandler barn av likekjønnede foreldre, og at de ikke problematiserer at de vektformålet om å skape trygghet for omsorg og forsørgelse fra starten av barnets liv tyngre for barn født inn i ulikekjønnede ekteskap enn for barn født inn i likekjønnede ekteskap. Det kan hende at denne forskjellsbehandlingen er ubevisst, men det gjør den ikke mer unnskyldelig av den grunn.

Disse medlemmer viser til at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) i sine høringsinnspill både til den foreliggende proposisjonen og til Venstres representantforslag gir sin støtte til at pater est-regelen gjøres kjønnsnøytral. LDO har gjentatte ganger påpekt at likekjønnede foreldre ikke har det samme rettslige rammeverket for foreldreskap som ulikekjønnede foreldre.

I forbindelse med høringen av NOU 2020:14 uttalte ombudet at det ikke finnes gode grunner for å skille mellom likekjønnede og ulikekjønnede par når det gjelder etablering av foreldreskap ved assistert befruktning. I flere høringsrunder, herunder til Mannsutvalget, har ombudet bedt om at det rettslige rammeverket for skilte foreldre utredes, med mål om å rette opp forskjellene mellom likekjønnede og ulikekjønnede foreldre. Disse medlemmer viser til at ombudet i sitt høringsinnspill til Venstres representantforslag skriver:

«Barn født inn i likekjønnede ekteskap fortjener å få juridisk, sosial og materiell trygghet fra starten av livet, på lik linje med barn født inn i ulikekjønnede ekteskap. Det er på høy tid at lovgivningen om etablering av foreldreskap reflekterer de ulike familiestrukturene vi har i samfunnet, og sikrer at alle barn får to foreldre, uavhengig av foreldrenes kjønn.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen i den foreliggende proposisjonen har gjort et slags forsøk på å komme Venstre i møte ved å forenkle etableringsmåten for medmorskap. I forslaget til ny barnelov legges det opp til at det er samtykke til assistert befruktning som skal være grunnlaget for etablering av medmorskap. Samtidig skal det føres «effektiv kontroll» med at vilkårene for assistert befruktning etter bioteknologiloven er oppfylt.

Disse medlemmer viser til at Barnelovutvalget i NOU 2024:14 foreslo at farskap og medmorskap skal fastsettes på samme måte i alle tilfeller hvor det er benyttet assistert befruktning. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen i den foreliggende proposisjonen ikke har valgt å følge opp denne anbefalingen, med følgende begrunnelse (proposisjonens punkt 5.7.4.1):

«Departementet legger vekt på at en endring bør føre til forbedring av prosedyrer og forenklinger for flest mulig. Medmorskap fastsettes i dag etter en omstendelig søknadsprosess, som kan oppleves som byråkratisk. Utvalgets forslag kan se ut til å forenkle etableringen av foreldreskap for medmorskapstilfellene ved assistert befruktning. Utvalgets forslag vil imidlertid føre til mer tungvint etablering av farskap for resten av tilfellene, som er en langt større gruppe. Forslaget vil med 2021-tall føre til forvanskning ved etablering av foreldreskap for 2 645 barn, mens det vil føre til forenkling for 634 barn. Skattedirektoratet oppgir at de behandler om lag 300 søknader om medmorskap i året. Ettersom utvalgets forslag har en rekke praktiske ulemper, og vil føre til forvanskning av fastsettelse av farskap for det store fler-

tall av tilfellene, ønsker ikke departementet å følge det opp i denne formen. Følgelig videreføres gjeldende regler om etablering av farskap [...]. Dette omfatter også tilfellene der det er benyttet assistert befruktning.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen her innrømmer at medmorskap, selv med den foreslåtte forenklingen, vil være mer tungvint enn for fedre, som kan erklære farskap digitalt. Ved erkjennelse av farskap føres det ikke noen kontroll med at vilkårene i bioteknologiloven faktisk er oppfylt. Disse medlemmer viser til at regjeringen i proposisjonen punkt 5.61 skriver følgende:

«Det offentlige fører i utgangspunktet ikke kontroll med at erklæringen stemmer med det biologiske farskapet i saker hvor foreldrene er enige om farskapet, men det føres kontroll med fars identitet når han erklærer farskap. Far må legitimere seg og gi opplysninger om mor og barn, som sammenholdes med opplysningene som er registrert i Folkeregisteret på bakgrunn av fødselsmeldingen.»

Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at regjeringen mener at de med dette har funnet en løsning som de mener likebehandler medmødre og fedre. Disse medlemmer tenker i den sammenheng ikke først og fremst på at det fortsatt vil være mer tungvint å etablere farskap enn medmorskap. Det disse medlemmer reagerer særlig sterkt på, er at det foreliggende forslaget legger opp til at det ved etablering av medmorskap skal føres kontroll med at vilkårene i bioteknologiloven er oppfylt, mens en tilsvarende kontroll ikke anses nødvendig ved etablering av farskap.

Disse medlemmer viser til at dette har som konsekvens at man «straffer» potensielle medmødre som ikke følger bioteknologilovens regler, mens det samme ikke gjelder for fedre som erklærer farskap etter en tillitsbasert modell. Dette fører igjen til en forskjellsbehandling av deres barn: Barn av ulikekjønnede foreldre som ikke følger bioteknologilovens regler, har to juridiske foreldre i behold, barn av likekjønnede bare én.

Disse medlemmer mener det er spesielt problematisk at et avslag på søknad om å være juridisk forelder for sitt barn har som konsekvens at forelderen ikke får rett til å ta ut foreldrepermisjon for barnet hen de facto er forelder til, all den tid det første leveåret er sentralt for å sikre barnet solid tilknytning til begge foreldre og startskuddet for en relasjon mellom forelder og barn som skal vare livet ut.

Disse medlemmer mener videre det er vel så problematisk at ved et eventuelt samlivsbrudd har verken barnet eller forelderen noen rett til videre kontakt med hverandre. Dette innebærer at barnets adgang til å fortsatt ha en relasjon til forelderen det har vokst opp med, det være seg ved delt bosted eller samvær, uteluk-

kende beror på den andre juridiske forelderens ønske om eller velvilje til å opprettholde slik kontakt.

Disse medlemmer mener at det er gode grunner til å sette spørsmålstegn ved om det er riktig å vekte barnets rett til å kjenne sitt biologiske opphav tyngre enn adgangen til å sikre den reelle omsorgspersonen adgang til å være i foreldrepermisjon med barnet sitt i dets første leveår. Disse medlemmer mener at det er like gode grunner til å stille spørsmål ved om det er riktig å vekte retten til å kjenne sitt biologiske opphav tyngre enn adgangen til å sikre barnet retten til å opprettholde kontakt med forelderen de har vokst opp med, ved et eventuelt samlivsbrudd.

Disse medlemmer mener at det beste grepet lovgiver kan ta for å sikre reell likebehandling av barn, uavhengig av om de har ulike- eller likekjønnede foreldre, er å underlegge medmødre de samme regler for etablering av foreldreskap som fedre, med det naturlige unntak at DNA-prøve av medmor ikke er egnet til å klargjøre de tilfeller som skisseres opp i forslag til ny § 2-6 andre ledd.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre legger i vurderingen av barnets beste med dette avgjørende vekt på at det vil være til barnets beste å sikre juridiske rettigheter til barnets reelle omsorgspersoner, også i de tilfeller hvor det kan sies å være i konflikt med barnets rett til kjennskap til sitt opphav – slik reglene lenge har vært for barn med ulikekjønnede foreldre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer i barnelova § 2-3 om medmorskap, med sikte på å fremme et lovforslag som innebærer at medmorskap fastsettes på samme vis som farskap etter reglene i §§ 2-4 om ekte-skap og reglene om erklæring i §§ 2-5 flg.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at etter forslaget vil barn bli registrert med to foreldre i Folkeregistret når folkeregistermyndigheten mottar fødselsmeldingen. Dette vil både gjelde barn med foreldre med samme kjønn, og med ulike kjønn. I fødselsattesten vil både mor og far, eller mor og medmor være oppført som «forelder».

Foreldreansvar og barns rett til selvbestemmelse og medvirkning

Komiteen støtter departementets vurdering om å videreføre gjeldende rett ved at utgangspunktet i loven er at alle barn fra fødselen skal ha foreldre med felles foreldreansvar. Dette støtter opp om ønsket om større

grad av likestilt foreldreskap. Departementet peker i lovproposisjonen på at departementet ikke sitter inne med kunnskap som tilsier at denne regelen har ført til økt konflikt.

Komiteen vil vise til at departementet peker på at lovforslaget understreker tydelig de forventninger som stilles til at foreldrene sikrer barns grunnleggende rettigheter, og at lovforslaget i hovedsak viderefører gjeldende rett om plikten til omsorg og oppdragelse. Komiteen støtter forslaget om at det er tatt inn en bestemmelse i loven om at barnet har rett til omsorg fra begge foreldrene, og at foreldrene må samarbeide om å ivareta helsen, livskvaliteten og utviklingen til barnet så langt det er mulig. Komiteen merker seg at hensikten med å innføre en samarbeidsbestemmelse er å tydeliggjøre overfor foreldre at de har et felles ansvar for å ivareta barnets beste, og at likestilt foreldreskap er et viktig prinsipp i den forbindelse, samt at denne bestemmelsen også vil være et viktig signal overfor veiledere og andre som gir råd til foreldre om hvordan foreldre skal ivareta omsorgen for barnet. Komiteen merker seg videre at samarbeidsbestemmelsen ikke er forbundet med sanksjoneringsmuligheter, men at foreldrenes vilje og evne til å samarbeide med den andre, i den grad det er mulig, på samme måte som tidligere vil kunne være et moment i en eventuell foreldretvist.

Komiteen viser til at departementet peker på at beslutningsmyndigheten under foreldreansvaret gjelder avgjørelser for barnet i personlige forhold, og at dette i stor grad vil være regulert i særlover. Dette gjelder mange av de juridiske avgjørelsene som kan tas overfor barnet, blant annet avgjørelser om medisinsk behandling, utstedelse av pass, samtykke til adopsjon, navnevalg, innmelding i trossamfunn, samtykke til medisinske inngrep og flytting utenlands. Komiteen vil peke på at departementet i lovproposisjonen omtaler at departementet har merket seg at foreldre med felles foreldreansvar som skal ta beslutninger sammen, kan møte utfordringer der den ene forelder ikke ønsker å samtykke til en beslutning som kan være av stor betydning for barnet. Departementet peker på at ved uenighet så må foreldre likevel komme frem til en avgjørelse, og departementet har derfor inntatt en bestemmelse i § 6-5, andre ledd om at foreldre som har felles foreldreansvar, skal ta avgjørelsene sammen, med mindre annet følger av lov. Komiteen har likevel merket seg innspillene om at i saker med høyt konfliktnivå så er det likevel utfordringer når samarbeidet ikke fungerer, og at det oppleves som om særlovenes bestemmelser likevel ikke fullt ut løser de utfordringene som oppstår. Komiteen mener derfor at det kan være behov for å se nærmere på disse problemstillingene.

Komiteen har merket seg innspillene som peker på at det er behov for tydeliggjøring og mer veiledning om hva som ligger i omsorgsplikten og foreldreansvaret.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hva som er innholdet i omsorgsplikten, og hvordan foreldreansvaret kan tydeliggjøres i arbeidet med forskrifter til barnelova og i relevant veiledningsmaterieell.»

Komiteen viser til at departementet i proposisjonen peker på at foreldrene ved utøvelsen av foreldreansvaret må ta hensyn til barns selvråderett og rett til å bli hørt i personlige forhold. Etter både gjeldende rett og i lovforslaget § 6-6 skal foreldrene sørge for barnets medvirkning i avgjørelser som angår barnet, samt sørge for stadig større selvbestemmelse for barnet etter alder og modenhet.

Komiteen viser til at foreldre og andre omsorgspersoner derfor skal høre barnets mening før de treffer avgjørelser om personlige forhold som regnes som rettslige handlinger etter vergemålslovens regler, og de som ikke gjør det. Det gjelder ingen nedre aldersgrense for retten til å bli hørt.

Videre viser komiteen til at barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Det kan således ikke være en forutsetning for å innhente barnets mening at barnet har evne til å danne seg synspunkter om det konkrete spørsmålet som skal avgjøres. Det bør være tilstrekkelig at barnet har meninger om noe som kan ha betydning for avgjørelsen av spørsmålet. Det er ikke noe som kan utelates fordi saken ellers anses som godt nok opplyst. Det vises også til at det skal mye til for at høring av barn kan utelates av hensyn til behovet for skjerming eller fordi det ikke anses som barnets beste. Når det gjelder vekten av barnets mening, vises det til at det er nødvendig å gjøre en individuell vurdering av barnets forståelsesnivå i hvert enkelt tilfelle.

Komiteen foreslår å endre formuleringen i § 6-6 første ledd «foreldre skal høyre på kva barnet har å seie», til «foreldre skal høyre på kva barnet uttrykkjer». Den foreslåtte endringen ivaretar bedre barns nonverbale kommunikasjon og anerkjenner at barn uttrykker seg på ulike måter, ikke bare gjennom tale. Dette er særlig viktig for yngre barn og barn med kommunikasjonsutfordringer, og styrker dermed barnets rett til å bli hørt. Denne endringen er ikke ment å endre det juridiske innholdet i bestemmelsen foreslått fra departementet, ut over å understreke at også barnets nonverbale kommunikasjon skal tillegges vekt.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«§ 6-6 første ledd første punktum skal lyde:

Foreldra skal høyre på kva barnet uttrykkjer, før dei tek avgjerder som gjeld personlege forhold for barnet.»

Komiteen støtter departementets forslag om at aldersgrensen for inn- og utmelding av foreninger senkes fra 15 år til 12 år, og presiseringen om at ingen barn skal meldes inn i foreninger mot sin vilje. Komiteen er enige i at en slik endring kan styrke barns rett til organisasjons- og ytringsfrihet. Komiteen har merket seg at det presiseres at denne selvbestemmelsesretten må leses med en reservasjon for de tilfellene der deltakelsen er betinget av forhold som barnet selv ikke kan bestemme, som for eksempel aktiviteter som krever dyrt utstyr som foreldrene ikke kan bekoste, eller aktiviteter som griper inn i skoletid eller går ut over lekser o.l.

Komiteen støtter at det inntas en generell personvernparagraf i barnelova, noe det også er stor støtte for blant høringsinstansene. Komiteen ser positivt på at det i bestemmelsen også er inntatt at barn kan nekte foreldre å publisere bilder, film og lydopptak av dem. Flere høringsinstanser har etterlyst hvordan foreldres brudd på privatliv og personvern kan sanksjoneres. Komiteen har merket seg at departementet viser til at denne bestemmelsen har to formål, å klargjøre at handlinger som ellers anses som rettsstridige, ikke kan anses lovlig selv om foreldrene har samtykket og som en pedagogisk veiledning til foreldrene. Komiteen merker seg videre at departementet viser til at Datatilsynet ikke er tildelt kompetanse etter barnelova, men at departementet legger til grunn at Datatilsynet kan benytte en ny bestemmelse som et tolkningsmoment i vurderingen av om personvernet til et barn er brudd, og at dette vil kunne bidra til at det blir enklere for Datatilsynet å gå inn i disse sakene. Komiteen mener at dersom det viser seg at dette ikke er tilstrekkelig og det blir behov for andre muligheter for sanksjoner, så vil dette være noe som bør følges opp på et senere tidspunkt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener en endring i formuleringen i § 1-2 til «rett til medverknad i alt som vedkjem dei», vil styrke presisjonen og samsvare bedre med ordlyden i Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 12. Dette gir et mer inkluderende og rettslig forankret uttrykk for barns rett til å bli hørt i saker som angår dem.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«§ 1-2 første punktum skal lyde:

Barn som er i stand til å gjøre seg opp egne meninger, har rett til medverknad i alt som vedkjem dei etter denne lova.»

Bosted og beslutningsmyndighet

Komiteen merker seg at departementet har foreslått flere endringer i bestemmelsene om hvor barnet skal bo, og fordeling av beslutningsmyndighet mellom foreldre som ikke har bodd sammen eller som går fra

hverandre. Regelen om at foreldre står fritt til å avtale hvor barnet skal bo etter et samlivsbrudd, står fast, men det er foreslått å gi reglene om foreldrenes beslutningsmyndighet et eget navn – navnet «daglig myndighet». Komiteen vil løfte frem at forslaget i lovproposisjonen dreier seg om å gjøre delt daglig myndighet til hovedregelen ved samlivsbrudd. Departementet foreslår videre en ny bestemmelse om flytting innenlands, og at den eller de som har daglig myndighet for barnet, har rett til å avgjøre hvor i landet barnet skal bo. Det presiseres i lovforslaget at der begge foreldre har daglig myndighet, må de bli enige om slik flytting. Komiteen støtter dette.

Komiteen vil peke på at et viktig utgangspunkt i spørsmålet om hvor barnet skal bo, og hvem som skal ha beslutningsmyndighet, er at avgjørelsene skal være til barnets beste. Den europeiske menneskerettsdomstol har gjort det klart at begrepet «barnets beste» i utgangspunktet innebærer at barnet skal opprettholde bånd til sin familie, samtidig som det er i barnets interesse at dets helse og utvikling blir ivaretatt. Komiteen vil vise til at det i både den skriftlige og muntlige høringen er knyttet mange kommentarer og mye bekymring til lovforslaget § 7-2 som omhandler daglig myndighet. Mye av engasjementet dreier seg om hvordan vi best kan beskytte sårbare barn og unge fra vold og overgrep, og hvordan vi kan sikre barnets rett til familieliv og muligheten til å fortsette å ha kontakt og samvær med begge foreldrene etter et samlivsbrudd. Komiteen oppfatter at for noen så handler bekymringene om at man opplever at lovforslaget slik det står, vektlegger likestilt foreldreskap tyngre enn hensynet til barnets beste. Komiteen vil vise til at det ikke er intensjonen i lovforslaget. Hensikten er nettopp å sikre barnets beste ved å gi foreldre et mer likestilt utgangspunkt ved samlivsbrudd, slik at det faktisk gjøres reelle vurderinger av barnets beste og barnets behov ved avtaler etter et samlivsbrudd. De fleste foreldre klarer å finne gode løsninger på egen hånd, men det er nødvendig med et bedre utgangspunkt for begge foreldre i de tilfellene hvor man ikke blir enige. I dag ser vi klare kjønnsforskjeller etter samlivsbrudd når det gjelder hvor barnet bor. I 86 pst. av tilfellene hvor foreldrene ikke avtaler delt bosted, blir barnet boende hos mor. Det er uheldig at sentrale aktører på feltet har tolket lovendringen slik at man setter likestilt foreldreskap fremfor barnets beste.

Komiteen har registrert den bekymring som er reist fra en rekke instanser om at innføringen av delt daglig myndighet kan virke konfliktdrivende, og at det kan ha negative konsekvenser for barn som opplever høy konflikt mellom foreldrene eller vold og annen risiko. Komiteen vil vise til departementet i lovproposisjonen skriver at barneloven og regelverket skal ivareta særlig sårbare og risikoutsatte barn, og at i slike saker bør det offentlige inn i saken for å vurdere barnets og fa-

miliens situasjon – som familievern, helsestasjon, barnevern eller politi. Departementet vil, ifølge proposisjonen, se på dette også i arbeidet med meklingsforskrift og ny lov om familieverntjenesten. Komiteen vil også vise til den bekymringen som er reist fra andre instanser om at det fremlagte lovforslaget ikke i tilstrekkelig grad sikrer barnet rett til samvær med begge foreldre og ikke i stor nok grad innfører bestemmelser som kan forhindre samværssabotasje. Flere høringsinnspill peker likevel på at det fremlagte lovforslaget innebærer et steg i riktig retning, men at det på et senere tidspunkt bør jobbes videre med tiltak som i større grad følger opp tidligere anmodningsvedtak fattet i Stortinget og med endringer i andre lover som kan bidra til at økonomiske insentiver og andre insentiver til samværeshindring kan adresseres.

Komiteen viser ellers til svar fra departementet på hva som skjer dersom foreldrene med delt daglig myndighet ikke blir enige, hvor departementet skriver at bortsett fra flytting innenlands så er det ikke et krav om enighet mellom foreldrene om de beslutningene som ligger til daglig myndighet. Departementet presiserer at dette innebærer at hver av foreldrene i stor grad kan følge opp barnet i dagliglivet hver for seg, men at foreldre bør informere og involvere hverandre der det er behov for det slik at barnets beste blir ivaretatt.

Komiteen vil peke på at det er også er bestemmelser under andre kapitler i barnelova, samt også andre lover, som vil ha betydning for hvordan vi som samfunn kan klare å lykkes med å balansere disse hensynene, ikke minst barnevernsloven og straffeloven.

Komiteen registrerer at det i enkelte bestemmelser i loven gis en presisering av at barns beste skal legges til grunn ved vurderinger, f.eks. i § 8-1 i bestemmelsen om samvær. Komiteen mener som tidligere nevnt at selv om lovens innledende kapittel legger en klar føring for at barnets beste skal ligge til grunn for alle avgjørelser og handlinger etter loven, så bør det presiseres i § 7-2 at dette skal være et grunnleggende hensyn.

På bakgrunn av dette fremmer komiteen følgende forslag:

«§ 7-2 andre ledd skal lyde:

Foreldre som budde saman da barnet vart født, og som seinare flyttar frå kvarandre, har dagleg myndighet. Der foreldra ikkje budde saman da barnet vart født, har mor myndigheita aleine. Første og andre punktum gjeld ikkje dersom anna følgjer av avtale eller avgjerd. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avtale eller avgjerd om dagleg myndighet. Berre dei som har foreldreansvar, kan ha dagleg myndighet.»

Komiteen viser videre til at det i flere høringsinnspill og henvendelser til komiteen trekkes frem at det er uklart hvilken myndighet som skal ligge hos den eller de som har daglig myndighet. Komiteen vil peke på

at departementet i proposisjonen viser til at innholdet i denne myndigheten er den samme som i gjeldende lov ligger til den eller de barnet bor hos. Det vises til at de sentrale beslutningene som ligger til myndigheten, dreier seg om hvor i landet barnet skal bo, samt beslutninger knyttet til skole, barnehage og fritidsaktiviteter. Komiteen viser til proposisjonen for eksempler på hvilke beslutninger dette kan gjelde. Innholdet i denne myndigheten bekreftes også i skriftlig svar til komiteen på spørsmål om hvilke konkrete avgjørelser som vil ligge under «delt daglig myndighet». Departementet skriver at de beslutningene som vil ligge under daglig myndighet, er de samme som i dag ligger til den forelderen som barnet bor fast hos. Departementet presiserer at det innføres således ikke noen ny myndighet for foreldre, men myndigheten (som i dag følger av bosted) vil etter forslaget gjelde alle foreldre som går fra hverandre, uavhengig av om de velger bosted hos begge eller bosted hos en og samvær med den andre. Komiteen viser til at flere høringsinstanser likevel har etterlyst en tydeliggjøring av hva som ligger i begrepet daglig myndighet, og mener at dette bør presiseres i lovverket. Det synes å være en forutsetning i den foreslåtte lovendringen at det fins en felles forståelse av hva som ligger i begrepet, men høringsinnspillene viser at dette ikke nødvendigvis stemmer. Komiteen mener at forslaget om delt daglig myndighet etter samlivsbrudd kan bidra til et mer likestilt rettslig utgangspunkt for foreldrene i omsorgen for barnet, noe som igjen kan føre til færre konflikter og mer fleksible løsninger knyttet til bosted og samvær, gitt at det fins en felles forståelse om hva daglig myndighet betyr. Komiteen mener derfor at regjeringen tydeligere må presisere hva som ligger i begrepet daglig myndighet, og understreker i den forbindelse at daglig myndighet ikke innebærer adgang til å påføre den andre forelderen økonomiske forpliktelser.

Komiteen vil også peke på at departementet skriver i sitt svarbrev til komiteen at det kan være behov for særreguleringer også for daglig myndighet, på lik linje med nærmere regler om foreldreansvar i særlover som navnelov, passlov, statsborgerlov mv.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre gjennom veiledning hva som er innholdet i begrepet 'daglig myndighet' som utøves overfor barn etter samlivsbrudd, og vurdere om det er behov for særreguleringer.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre er enige med departementet i at hvor barnet fysisk skal bo, bør baseres på en konkret vurdering av hva som er til det beste for det enkelte barnet, og at det skal legges stor vekt på at barnet må ha reell rett til medvirkning. Samtidig vil

disse medlemmer peke på at et hovedprinsipp om delt bosted ikke handler om foreldenes «rett» til barnet, men om barnets rett til muligheten til å fortsette å ha kontakt og samvær med begge foreldrene etter et samlivsbrudd, og at delt bosted vil bidra til å realisere barnets rett til familieliv med begge foreldrene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener at delt bosted som et utgangspunkt ved samlivsbrudd best sikrer barnet denne retten. Dersom det foreligger saklige og vektige grunner for at det ikke er til barnets beste med delt bosted, som for eksempel av hensyn til barnets velferd og sårbare barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep, så kan retten ved uenighet mellom foreldrene fastsette at barnet skal ha bosted hos en av foreldrene.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre følgende forslag:

«§ 7-1 skal lyde:

Barnet skal ha bustad hos begge foreldra etter eit samlivsbrudd, med mindre foreldra blir einige om noko anna.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om barnet skal bu hos begge eller hos ein av dei. Retten kan fastsette bustad hos ein dersom det ligg føre vektige grunnar. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avgjerd om bustad. Retten kan setje vilkår for bustad.»

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet mener at det er viktig at barneloven bidrar til at barns og foreldres rettigheter ivaretas på en best mulig måte, og at alle parter rettssikkerhet ivaretas. Et bærende prinsipp er at barns rettigheter har forrang, og at alle barn har rett til begge sine foreldre. Dette ivaretas best ved at foreldre likestilles i loven, og i praktiseringen av loven. En likestilling vil etter dette medlem sin mening bidra til å redusere konfliktnivået i de fleste saker, samtidig som det vil ivareta alle parter rettigheter.

Dette medlem viser til at delt bosted som utgangspunkt vil styrke barnets relasjon til begge foreldre. Barn som har jevn og regelmessig kontakt med begge foreldre får mulighet til å utvikle et nært forhold til dem begge. Dette gir trygghet og tilhørighet. Delt bosted fremmer samtidig følelsesmessig stabilitet og reduserer lojalitetskonflikter. For barn signaliserer delt bosted at begge foreldre er like viktige.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«§ 7-1 skal lyde:

Barnet skal ha bustad hos begge foreldra etter eit samlivsbrudd, med mindre foreldra blir einige om noko anna.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om barnet skal bu hos begge eller hos ein av dei. Retten kan berre fastsette

bustad hos ein dersom det ligg føre vektige grunnar. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avgjerd om bustad. Retten kan setje vilkår for bustad.»

Komiteens medlem fra Venstre er enig med regjeringen i endringen som er gjort i forslag til ny barnelov § 7-1 andre ledd, da dette innebærer at retten i høykonfliktsaker står fritt til å vurdere hva som er til barnets beste i den enkelte saken, uten politiske føringer. Dette medlem mener imidlertid at det bør komme tydeligere frem i § 7-1 første ledd at delt bosted bør være utgangspunktet etter et samlivsbrudd, men at foreldrene kan bli enige om noe annet dersom det er til det beste for barnet. Dette vil kunne ha en normgivende effekt, som kan bidra til at flere barn får opprettholdt en solid relasjon med begge sine foreldre etter et samlivsbrudd, dersom barnet selv ønsker dette. Dette medlem mener at en så sentral lovendring bør utredes nærmere før den eventuelt innføres.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede et lovforslag hvor delt bosted for barna skal være utgangspunktet ved samlivsbrudd, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at delt bosted som hovedregel er vurdert i punkt 7.7.2 i proposisjonen:

«Departementet har vurdert om delt bosted, i betydningen av hvor barnet fysisk skal bo, skal være lovens hovedregel. Departementet viser til at et slikt forslag tidligere har blitt hørt. Høringen ga sterk motstand mot forslaget om en slik hovedregel. En rekke høringsinstanser mente at delt bosted krever et godt foreldresamarbeid for å fungere godt for barnet, og vil være en belastende ordning for familien dersom samarbeidet er dårlig. Det ble pekt på at det derfor ikke er en ordning som uten videre egner seg for foreldre som ikke selv kommer til enighet. Noen høringsinstanser anså også forslaget som preget av foreldrenes 'rett' til barnet, fremfor hensynet til barnets beste. Som følge av høringen var det den gang ikke grunnlag for å følge opp alternativet om delt bosted som hovedregel. Se nærmere omtale i Prop. 161?L (2015–2016) kapittel 7. Barnelovutvalget foreslo heller ikke delt bosted som ny hovedregel, og høringen ga ikke departementet grunn til å gå videre med et slikt forslag. Departementet mener at hvor barnet fysisk skal bo, bør basere seg på en konkret vurdering av hva som er til det enkelte barnets beste, der departementet legger stor vekt på at barnet må ha reell rett til medvirkning, og ikke bør følge av en hovedregel. Departementet viser til at en avgjørelse om hvor barnet skal bo vil ha stor betydning for barnets livskvalitet og utvikling, og at det derfor er viktig at barnet lyttes til og at barnets mening vektlegges etter alder og modenhet, jf. lovforslaget § 1-2.»

Flertallet deler synspunktet om at det er positivt og hensiktsmessig for barn å ha jevn og regelmessig kontakt med begge foreldre, der det er til barnets beste. Flertallet deler også synspunktet om at det kan bidra til å dempe konfliktnivået ved samlivsbrudd dersom foreldre stiller likere som utgangspunkt, og at det også er bra for barnet. Flertallet viser derfor til forslaget om å innføre delt daglig myndighet som hovedregel dersom det er til barnets beste, i ny § 7-2.

Samvær

Komiteen merker seg at departementet i proposisjonen viser til at samvær mellom foreldre og barn reiser menneskerettslige problemstillinger, og at menneskerettighetene stiller krav til myndighetenes lovregulering. Komiteen er enig i at lovens regulering av samvær må ivareta både barnets og foreldrenes rettssikkerhet og interesser på en balansert måte, og at det må legges til grunn at samvær for det enkelte barn skal være til barnets beste. Komiteen støtter derfor at det er tatt inn i forslaget til § 8-1 at barn og foreldres rett til samvær gjelder med mindre det ikke er til barnets beste. Komiteen vil også peke på forslaget til § 8-3 om at begge foreldre har ansvar for at samværsretten blir oppfylt. Komiteen vil peke på at det er viktig at arbeidet med oppfølging av anmodningsvedtakene om å sikre at foreldre ikke utsettes for samværshindringer, og om å styrke barn og unges rett til beskyttelse mot vold og overgrep gis høy prioritet.

Komiteen har også mottatt flere innspill om at det bør vurderes hvordan barn som oppholder seg på krisesenter, kan skjermes fra samvær med volds- og trusselutøver, og muligheten for at barn kan få anledning til å kreve midlertidig stans i samvær.

Komiteen vil trekke frem at det er barnevernstjenesten sin oppgave å beskytte barn mot vold og overgrep, også i tilfeller hvor det for eksempel er en pågående politietterforskning eller mekling hos familievernnet. Komiteen viser til rapporten «Utredning om bedre samordning av barnevernsloven og barneloven» fra Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo, som ble avgitt etter oppdrag fra Barne- og familiedepartementet. Utredningen anbefalte blant annet å gi barneverns- og helsenemnda kompetanse til å overføre barnets bosted til den andre forelderen dersom vilkårene for omsorgsovertakelse er oppfylt. Komiteen viser til at utredningen var på høring høsten 2024, og at departementet jobber videre med å vurdere forslagene i utredningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til anmodningsvedtakene fra 18. mars 2025 fattet i forbindelse med Stortingets be-

handling av Innst. 154 S (2024–2025), og til at oppfølgingen av disse må vurderes samlet.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til Dokument 8:15 S (2024–2025), representantforslag om samværsrett fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Silje Hjemdal og Erlend Wiborg og til behandlingen av Innst. 154 S (2024–2025), hvor Stortinget 18. mars 2025 enstemmig gjorde vedtak nr. 514, 515, 516, 517 (2024–2025).

Dette flertallet mener at barn har rett til beskyttelse mot vold, overgrep og annen risiko. Dette drøftes i proposisjonen. Det tydeliggjøres at barn og foreldres rett til samvær gjelder med mindre samvær ikke er til barnets beste. Barn og foreldres rett til å bevare familielivet kan i særskilte tilfeller være i strid med barnets rett til beskyttelse. Risiko for vold eller overgrep er typiske situasjoner hvor samvær ikke vil være til barnets beste, eller der det er påkrevd med samvær under tilsyn. Dette flertallet merker seg at sist det ble gjort større endringer i regelverket om samvær under tilsyn og i saksbehandlingsreglene i barnelova for å sikre barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep, var tilbake i 2014, mens de senere endringene kun har vært mindre.

Dette flertallet viser til at proposisjonen inneholder mye drøfting av problemstillingen og om tiltak for å sikre barn og unge bedre mot vold, overgrep og risiko. Blant annet foreslås endringer i domstolens saksbehandlingsregler, som er ment å legge bedre til rette for at saker med påstand om vold og annen risiko blir tilstrekkelig opplyst. Regjeringen foreslår å tydeliggjøre at retten kan innhente dokumentasjon fra politiet, og at retten skal vurdere å oppnevne en sakkyndig i saker med påstand om vold, overgrep, rus eller psykisk lidelse. Det foreslås også en frist for domstolen til å ta midlertidig avgjørelse der en part krever det og det er risiko for vold, overgrep eller påstand om samværshindring.

Dette flertallet mener de foreslåtte tiltakene peker i riktig retning, men at de på ingen måte svarer ut Stortingets enstemmige vedtak i behandlingen av Innst. 154 S (2024–2025).

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen prioritere oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 514, 515, 516 og 517 (2024–2025), slik at barn og unge sikres mot vold, overgrep og risiko. Regjeringen bes snarest mulig komme tilbake til Stortinget på egnet måte med plan for det videre arbeidet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at anmodningsvedtakene som medlemmene fra Fremskrittspartiet og Venstre løfter frem, ble fattet den 18. mars 2025. Prop.

117 L (2024–2025) om forslag til ny barnelov ble lagt frem den 10. april 2025. Disse medlemmer viser til at under Stortingets behandling av Dokument 8:15 S (2024–2025) informerte statsråden om at det av tids-hensyn ikke var mulig å følge opp anmodningsvedtake- ne i lovforslaget som snart skulle legges frem.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener at barn som har vært vitne til eller utsatt for vold i nære relasjoner, må ha et særlig sterkt vern i spørsmål om samvær med den voldsut- øvende forelderen. Flertallet mener det må fremgå tydelig av lovverket at det som hovedregel ikke skal gjennomføres samvær i tilfeller der det foreligger alvor- lige bekymringer knyttet til barnets trygghet og psykiske helse.

Flertallet understreker at barnets rett til beskyttelse og trygghet må veie tyngst, og at barnets stemme må tillegges avgjørende vekt i vurderingen av samvær. Barn må ha rett til å nekte eller stanse samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende, og dette må lovfestes for å sikre barnets rettssikkerhet og med- virkning.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lov- endringer som sikrer at barn som har vært utsatt for el- ler vært vitne til vold i nære relasjoner som utøves av en forelder, i utgangspunktet ikke skal ha samvær med den voldsutøvende forelderen. Barn gis rett til å midlertidig stanse samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende.»

Flertallet mener at barn som oppholder seg på kriesenter, må ha et særlig sterkt vern mot samvær med en forelder som har utsatt den andre forelderen for vold. Flertallet mener det må fremgå eksplisitt av lovverket at det som hovedregel ikke skal gjennomføres samvær i slike tilfeller.

Flertallet understreker at barnets trygghet og rett til beskyttelse må veie tyngst, og at barnets stemme må tillegges avgjørende vekt. Barn må ha rett til å nekte samvær dersom de opplever det som utrygt eller belas- tende, og det må lovfestes at barn selv skal kunne stanse samvær i slike situasjoner.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lov- endringer som sikrer at barn som oppholder seg på kri- sesenter, ikke skal ha samvær med en forelder som har utøvd vold mot den andre forelderen, og at barn gis rett til å nekte samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende.»

Et annet flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at Barnelovutvalget fikk et tilleggsmandat om å vurdere om samværsabo- tasje i større grad bør få økonomiske konsekvenser og eventuelt får konsekvenser for samværsfastsettelsen. Mandatet ba også om å utrede forslag til strengere reak- sjoner mot dette. Dette flertallet har merket seg at departementet følger opp utvalgets forslag om å videre- føre adgangen til tvangsbortsettelse ved samværshindring, og også forslaget om at retten skal treffe midlertidig avgjø- relse i saker om samværshindring. Dette flertallet registrerer også at departementet i proposisjonen viser til at anmodningsvedtak nr. 714 fra 9. mars 2021 om å utrede strengere reaksjoner som kan motvirke sam- værshindring, er fulgt opp i denne proposisjonen, og at vedtak nr. 715 fra samme dato om å utrede om det er be- hov for å gjøre justeringer i barnebidragsreglene for å sikre at økonomi ikke blir en drivende faktor for sam- værshindring, skal følges opp på et senere tidspunkt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, mener at det er uheldig at disse vedtake- ne ikke i større grad er fulgt opp i denne lovproposisjo- nen. Flertallet forventer at arbeidet med en mer helhetlig vurdering av bidragsreglene gis prioritet, og at arbeidet med å sikre at barn og foreldre ikke utsettes for samværshindring, videreføres.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer følgen- de forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere tiltak for å motvirke samværshindring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Kontakt og samarbeid på tvers

Komiteen viser til at saker etter barneloven som omhandler mistanke, påstand eller dokumentert vold – inkludert partnervold før samlivsbrudd – grov omsorgs- svikt eller seksuelle overgrep mot barn, krever særskilt behandling.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det bør etab- leres mer forpliktende kontakt og samarbeid mellom ulike tjenester mv. for bedre å kunne avdekke og hånd- tere vold, overgrep og annen alvorlig risiko mot barn, og tilfeller med risiko for uberettiget brudd i kontakt mel- lom barn og forelder.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at svært mange, både utsatte selv og fagfolk i systemene, etterly- ser bedre koordinering av hjelpen til voldsutsatte, og

det etterlyses mer tverrfaglighet i vurderingene som skal gjøres. Disse medlemmer viser til at Bergen kommune ønsker å prøve ut en ny ordning med voldskordinator. Disse medlemmer mener at en slik koordinator bør testes ut som en nasjonal ordning med følgeforskning, og at det bør settes i gang en nasjonal pilot flere steder, inkludert i Bergen. En slik ordning bør kombineres med pilotering av tverrfaglig team i saker etter barneloven hvor det er mistanke om, risiko for eller allerede konstatert, vold eller seksuelle overgrep. Disse medlemmer mener at dette er helt nødvendig for å sikre bedre opplysning av disse sakene, siden forskningen viser at vold mange ganger verken avdekkes eller tas hensyn til, samtidig som barn tar svært stor skade av å leve med frykt og utrygghet over tid. Det er også et sterkt behov for bedre barnets beste-vurderinger og ivaretagelse av barn som har traumatiske opplevelser, slik at de ikke utsettes for unødig stress.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for utprøving av en voldskordinator-ordning i flere norske kommuner, med følgeforskning, eventuelt komme tilbake med forslag til hvordan dagens barnekoordinator-ordning kan tilføres mer ressurser og kompetanse på vold og seksuelle overgrep, i utvalgte kommuner.»

«Stortinget ber regjeringen pilotere tverrfaglige team i saker etter barnelova hvor det er mistanke om, risiko for, påstand om, eller allerede konstatert vold eller seksuelle overgrep, for å sikre høy kompetanse og helhetlig utredning, med barnet i sentrum.»

Komiteen viser til at saker etter barnelova som omhandler mistanke, påstand eller dokumentert vold – inkludert partnervold før samlivsbrudd – grov omsorgssvikt eller seksuelle overgrep mot barn, krever særskilt behandling. Komiteen mener det er behov for et eget tverrfaglig løp i slike saker, for å sikre barnets rett til beskyttelse og en trygg oppvekst, i tråd med blant annet FNs barnekonvensjon og Istanbul-konvensjonen.

Videre peker komiteen på at bedre kartlegging også kan bidra til å avdekke tilfeller der samvær mellom barn og forelder er urettmessig stanset.

Det tverrfaglige løpet bør etter komiteens syn sikre tidlig og tverrfaglig opplysning av saken, med nødvendig sikkerhet og forståelse for vold og overgrepssproblematikk. Flere høringsinstanser har tatt opp mangelen på samhandling mellom ulike aktører, politi, barnevern, sakkyndige med flere. Opprettelsen av tverrfaglige team med kompetanse på vold og barn er et av forslagene som har kommet opp for å bistå i saker med mistanke om vold i familien. Et tilbud som foreldre kan opplyses om og kan be om, men som også domstolene kan be om.

På denne bakgrunn fremmer komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til hvordan det kan sikres tverrfaglig vurdering i foreldretvistssaker der det er mistanke om eller risiko for vold, seksuelle overgrep eller at barnet på annet vis blir behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsa utsettes for skade eller fare.»

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter forslaget subsidiært.

Forsørgeransvar, bidragsplikt og saksbehandling i saker om bidrag

Komiteen er enige i at det overordnede hensynet med reglene om barnebidrag og foreldrenes forsørgeransvar er å sikre behovet barn har for å bli forsørget. Departementet peker i proposisjonen på dette hensynet har fortrinn foran andre viktige hensyn, og det vises til at Høyesterett i HR-2024-1686-A har lagt til grunn at bidragsregelverket må forstås slik at det er avgjørende for bidragsplikten hvor barnet faktisk bor, og ikke hva som er bestemt om hvor barnet skulle bo. Komiteen vil peke på at dette i noen tilfeller for eksempel innebærer at foreldre som opplever samvæershindring, blir pålagt å betale høyere bidrag fordi barnet ikke har avtalt samvær med denne forelderen – selv om dette er et resultat av uønsket mindre samvær.

Komiteen merker seg at departementet i proposisjonen viser til at regelverket for barnebidrag er komplisert og skal ivareta flere viktige hensyn. Departementet varsler i proposisjonen at det skal jobbes videre med regelverket med mål om å innrette det slik at barn sikres tilstrekkelig forsørgelse på en måte som gir minst mulig utilsiktede virkninger. Komiteen vil peke på at det er viktig at departementet i dette arbeidet adresserer det som omtales i proposisjonen om at dagens regelverk kan gi rom for tilpasninger som kan brukes strategisk i uenigheter om barn, for eksempel når det gjelder omfanget av samvær og hvordan økonomi kan spille inn i saker om samvær og samvæershindring.

Mekling

Komiteen viser til at ved samlivsbrudd skal alle foreldre møte til mekling. Mekling kan være en anledning for å avdekke vold og overgrep, som det er blitt reist mye bekymring rundt. Det vises til at departementet skal se på dette i arbeidet med meklingsforskrift og ny lov om familieverntjeneste.

Komiteen viser til at det i forslag til ny barnelov foreslås å gi barn rett til egen samtale med mekler uten krav om samtykke fra foreldre. Det vil gi barnet anledning til å medvirke og dele sine synspunkt med mekler, og melde ifra om de blir utsatt for omsorgssvik som vold og overgrep. Komiteen vil påpeke at mekler har meldeplikt til barnevernet ved mistanke om omsorgssvikt.

Ved mistanke om risiko for at barnet blir utsatt for vold, har en forelder anledning til å bringe inn saken for retten. Videre viser flertallet til at det nå foreslås at domstolen får en frist for å treffe midlertidig avgjørelse når det er risiko for at barnet blir utsatt for vold. Det foreslås også å gi retten adgang til å få mer informasjon fra meklingsprosessen, og det tydeliggjøres også at retten har mulighet til å innhente dokumentasjon fra politiet.

Komiteen har mottatt en rekke henvendelser som peker på at forslaget om at det skal skrives referat fra foreldretvistmekling, vil kunne ha svært uheldige konsekvenser. Det vises til at dette kan endre meklingsprosessen, og at fordelene ved føring av journal ikke veier opp for ulempene. Det pekes på at skriftliggjøring av meklingsprosessen vil kunne påvirke partenes adferd, uavhengig av om oversendelsen av notatet fra meklingsprosessen er avhengig av partenes samtykke eller ikke. Komiteen merker seg at departementet i proposisjonen fremholder at den klare fordelene med forslaget er at meklere kan bidra til å opplyse saken for domstolen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre er enige i at forslaget om at det skal skrives referat fra foreldretvistmekling, har for mange uheldige konsekvenser.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Barnelova § 10-3 tredje ledd utgår. Fjerde ledd blir tredje ledd.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at forslaget om referat fra barnesamtale som gjennomføres i forbindelse med foreldrevistmekling dreier seg om de sakene som sannsynligvis skal behandles i domstol, og at det derfor er relevant for domstolen å kunne hente inn opplysninger om hva barnet uttalte seg om under meklingsprosessen. Flertallet anerkjenner i likhet med departementet at det er argumenter på begge sider, men at dette gjelder de sakene hvor det allerede er konflikt, og at det derfor legges vekt på at det er positivt at barnets mening dokumenteres og kan brukes av domstolen. Det vises også til at referatet skal sees på som barnets mening eller uttalelse på det aktuelle tidspunktet, og at dette kan endre seg. Det skal altså ikke være en erstatning for å høre barnet under behandling av en foreldretvist i domstolen.

Klageordning for barn

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at Norge fortsatt ikke har ratifisert FNs barnekonvensjons tredje tilleggsprotokoll om en individklageordning for barn. Disse medlemmer mener at barn må ha mulighet til å få sine rettigheter prøvd, også internasjonalt, dersom nasjonale rettsmidler ikke fører fram. En slik klageordning vil styrke barns rettssikkerhet og sende et tydelig signal om at barns rettigheter tas på alvor.

Disse medlemmer mener derfor at Norge bør ratifisere protokollen, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individklagerett for barn.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere tiltak for å motvirke samværshindring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge til rette for utprøving av en voldskoordinator-ordning i flere norske kommuner, med følgeforskning, eventuelt komme tilbake med forslag til hvordan dagens barnekoordinator-ordning kan tilføres mer ressurser og kompetanse på vold og seksuelle overgrep, i utvalgte kommuner.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen pilotere tverrfaglige team i saker etter barnelova hvor det er mistanke om, risiko for, påstand om, eller allerede konstatert vold eller seksuelle overgrep, for å sikre høy kompetanse og helhetlig utredning, med barnet i sentrum.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endringer i barneloven som regulerer etablering av foreldreskap for personer som har endret juridisk kjønn, slik at registreringen skjer i tråd med juridisk kjønn.

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 5

Barnelova § 4-5 andre og tredje ledd skal lyde:

Kvar av foreldra kan alltid reise farskapssak etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at nokon andre

enn den som er rekna som far eller medmor, kan vere far til barnet.

Ein som meiner å vere far til eit barn, kan alltid reise sak om endring av farskapen etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at han kan vere far til barnet.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 6

Barnelova § 10-3 tredje ledd utgår. Fjerde ledd blir tredje ledd.

Forslag fra Høyre:

Forslag 7

§ 7-1 skal lyde:

Barnet skal ha bustad hos begge foreldra etter eit samlivsbrot, med mindre foreldra blir einige om noko anna.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om barnet skal bu hos begge eller hos ein av dei. Retten kan fastsette bustad hos ein dersom det ligg føre vektige grunnar. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avgjerd om bustad. Retten kan setje vilkår for bustad.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om ratifikasjon av barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll om individklagerett for barn.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 9

§ 7-1 skal lyde:

Barnet skal ha bustad hos begge foreldra etter eit samlivsbrot, med mindre foreldra blir einige om noko anna.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om barnet skal bu hos begge eller hos ein av dei. Retten kan berre fastsette bustad hos ein dersom det ligg føre vektige grunnar. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avgjerd om bustad. Retten kan setje vilkår for bustad.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

§ 1-2 første punktum skal lyde:

Barn som er i stand til å gjere seg opp eigne meininger, har rett til medverknad i alt som vedkjem dei etter denne lova.

Forslag fra Venstre:

Forslag 11

Prop. 117 L (2024–2025) Lov om barn og foreldre (barnelova) sendes tilbake til regjeringen.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen utrede et lovforslag hvor delt bosted for barna skal være utgangspunktet ved samlivsbrudd, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, med unntak av § 6-6 første ledd første punktum og § 7-2 andre ledd, som fremmes av en samlet komité, og § 10-3 tredje ledd, som fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteens tilråding B I, III, IV og VIII fremmes av en samlet komité, IX fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, VI og VII fremmes av medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, II fremmes av medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, og V fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

V e d t a k t i l l o v

om barn og foreldre (barnelova)

Kapittel 1 Grunnleggjande rettar for barn

§ 1-1 Det beste for barnet

I alle avgjerder og handlingar etter denne lova skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn.

§ 1-2 Barnet sin rett til medverknad

Barn som er i stand til å gjere seg opp eigne meininger, har rett til å medverke i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova. Barn skal få tilstrekkeleg og tilpassa informasjon, og skal få ytre meningane sine fritt. Det skal leggjast vekt på meningane deira i samsvar med alder og modning.

§ 1-3 Barnet sin rett til omsorg, utvikling og vern mot vald

Barn har rett til omsorg og skal få så gode utviklingsvilkår som mogleg.

Barn har rett til vern mot vald, overgrep og anna omsynslaus åtferd. Dei skal ikkje utsetjast for noko som dei kan ta fysisk eller psykisk skade av, verken i oppdraginga eller i andre samanhengar.

§ 1-4 *Barnet sin rett til ikkje å bli diskriminert*

Alle barn har like og uavhendelege rettar.

Ingen barn skal bli diskriminerte i avgjerder eller handlingar etter denne lova på grunn av sitt eige eller nærståande sitt nasjonale, etniske eller sosiale opphav, fødsel, hudfarge, kjønn, språk, religion, livssyn, politisk oppfatning, eigedomsforhold, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller anna stilling.

§ 1-5 *Barnet sin rett til familieliv*

Barn har rett til respekt for familielivet sitt.

Barnet sin rett til kontakt med begge foreldra skal ivaretakast, så langt det er til det beste for barnet.

Kapittel 2 Kven som er foreldre til eit barn

§ 2-1 *Foreldreskapen til eit barn*

Kven som er foreldre til eit barn, skal fastsetjast etter denne lova eller etter adopsjonsloven.

Eit barn kan ikkje ha fleire enn to foreldre.

Domstolar og andre myndigheiter kan berre prøve foreldreskapen til eit barn i saker etter denne lova.

§ 2-2 *Morskap*

Den som har født barnet, er mor til barnet.

Morskap kan ikkje overførast gjennom ein avtale om å føde eit barn for ein annan person.

§ 2-3 *Medmorskap*

Ei kvinne som samtykker til assistert befruktning av ein ektefelle eller sambuar ved sæddonasjon, blir medmor til barnet. Dette gjeld berre når befruktinga har skjedd her i landet etter reglane i bioteknologiloven.

Har assistert befruktning skjedd utanlands, må ho vere utført innanfor godkjent helsestell, identiteten til sæddonoren må vere kjend, og den som krev medmorskap, må vere over 18 år for at medmorskap skal kunne fastsetjast.

Der andre lover og forskrifter legg rettar eller plikter til ein far, skal reglane gjelde tilsvarande for ei som er medmor etter denne lova.

Departementet kan gi forskrift om fastsetjing av medmorskap etter assistert befruktning.

§ 2-4 *Farskap etter ekteskap*

Dersom mora var gift med ein mann då barnet vart født, skal mannen reknast for far til barnet.

Første ledd gjeld ikkje dersom ektefellane var separerte etter løyve eller dom då barnet vart født.

Ein avdød ektefelle skal reknast som far dersom unnfanginga kan ha skjedd før dødsfallet.

§ 2-5 *Farskap etter erklæring for barn født i Noreg*

Ein mann kan erklære farskapen til eit barn født i Noreg, under svangerskapen eller seinare, dersom ikkje farskap allereie følgjer av reglane i denne lova. Erklæringa gjeld berre når ho er gitt av den som mora har peika ut som far, eller når mora skriftleg har godteke erklæringa. Dersom den som vil erklære farskap etter denne paragrafen, er under 18 år, må dei som har foreldreansvaret for han, òg skrive under på erklæringa. Faren må identifisere seg på ein sikker måte.

Farskap skal erklærast enten digitalt til Arbeids- og velferdsetaten eller skriftleg ved personleg frammøte for

- jordmor eller lege ved svangerskapskontroll eller fødsel,
- folkeregistermyndigheita (skattekontor),
- Nav-kontor, eller
- utsend utanrikstenestetilsett, dersom faren er i utlandet.

Farskap kan òg erklærast ved returnering av skjema der Arbeids- og velferdsetaten oppmodar til å erklære farskap, jf. § 3-3 tredje ledd.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om erklæring av farskap til barn født i Noreg.

§ 2-6 *Farskap etter erklæring for barn født i utlandet*

Ein mann kan erklære farskap til eit barn født i utlandet, dersom barnet ikkje allereie har ein far etter reglane i denne lova. Dette kan skje skriftleg, ved personleg frammøte for utsend utanrikstenestetilsett eller Nav-kontor, når dette er i samsvar med reglane i § 15-2. Lova § 2-5 første ledd andre til fjerde punktum gjeld tilsvarande.

Dersom opplysningane i saka ikkje gir grunnlag for å slå fast farskapen med rimeleg sikkerheit, kan myndigheita be om eigna prøve for DNA-analyse frå barnet, mora og den som vil erklære seg som far, i desse tilfella:

- når barnet, mora eller ein som vil erklære seg som far, ikkje kan dokumentere identiteten sin, eller
- når det er grunn til å tru at nokon har gitt urette opplysningar om kven som er far, for å få norsk statsborgarskap til barnet.

Når ein som vil erklære seg som far, seier nei til å gi frå seg prøve etter andre ledd, eller når ein DNA-analyse viser at han ikkje er far til barnet, kan han ikkje erklære farskap.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om erklæring av farskap til barn født i utlandet.

§ 2-7 Farskap for ektefelle eller sambuar som var død før assistert befruktning

Ein avdød ektefelle eller avdød sambuar til mora blir far til barnet dersom barnet er blitt til ved assistert befruktning ved bruk av sæd frå den avdøde eller egg som er befrukta med sæd frå den avdøde etter reglane i bioteknologiloven § 2-17.

§ 2-8 Endring av foreldreskap når ein annan person erklærer farskap

Farskap eller medmorskap kan endrast med ei erklæring av farskap etter §§ 2-5 eller 2-6 frå ein som meiner å vere far, når mora skriftleg godtek erklæringa og den som har vore rekna som forelder, skriftleg samtykker til at foreldreskapen endrast. Foreldreskapen kan berre endrast når Arbeids- og velferdsetaten etter ein DNA-analyse har slått fast at den som erklærer farskap, er biologisk forelder til barnet. Dersom barnet har fylt 18 år, kan foreldreskapen ikkje endrast etter denne paragrafen utan samtykke frå barnet.

§ 2-9 Barnet sin rett til kunnskap om den biologiske faren

Frå barnet fyller 18 år, har det rett til å få greie på kven som er den biologiske faren, etter reglane i andre ledd. Opplysningane om biologisk farskap endrar ikkje den juridiske farskapen.

Den som har fylt 18 år, og som trur at ein bestemt person kan vere far sin, kan krevje at Arbeids- og velferdsetaten gir pålegg om at denne personen skal levere ei eigna prøve til DNA-analyse etter § 3-3. Den som har kravd pålegget, har rett til å få vite resultatet av analysen. Dersom eit slikt pålegg ikkje blir følgt, kan retten ta avgjerd etter § 4-6 andre ledd.

Departementet kan gi forskrift om framgangsmåten for at barnet skal få kunnskap om sin biologiske far.

Kapittel 3 Det offentlege sitt ansvar for å fastsetje foreldreskap m.m.

§ 3-1 Plikt til å gi fødselsmelding

Når eit barn er født, skal lege eller jordmor gi fødselsmelding til folkeregistermyndigheita. I meldinga skal det stå kven som er foreldra til barnet, eller kven mora har peika ut som far eller medmor til barnet.

Når barnet er født utan lege eller jordmor til stades, skal mora sjølv gi fødselsmelding til folkeregistermyndigheita innan ein månad. Føder ho barnet medan ho midlertidig held til i utlandet, skal ho gi melding til folkeregistermyndigheita innan åtte dagar etter at barnet er kome til Noreg.

Fødselsmelding skal òg bli gitt når barnet er dødfødt.

Fødselsmeldinga skal òg sendast til Arbeids- og velferdsetaten når farskap eller medmorskap enno ikkje er fastsett eller foreldra ikkje lever saman.

Departementet kan gi forskrift om melding av fødsalar.

§ 3-2 Det offentlege sitt ansvar for fastsetjing eller klarlegging av foreldreskap

Dersom Arbeids- og velferdsetaten får greie på at det ikkje er klarlagt kven som er mor til eit barn, skal etaten om mogleg finne identiteten til den som har født barnet.

Dersom Arbeids- og velferdsetaten får greie på at eit barn ikkje har far eller medmor, skal etaten handsome saka for å få fastsett kven som er far eller medmor etter reglane i denne lova. Dersom mora har peika ut ein som kan vere far, skal Arbeids- og velferdsetaten melde frå til han. Dersom ein som er peika ut som far, ikkje erklærer farskap etter §§ 2-5 eller 2-6, eller dersom mora ikkje har peika ut nokon som far, kan etaten krevje at mora eller dei som kan vere far til barnet, gir forklaring.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av det offentlege si plikt til å få fastsett og klarlagt foreldreskap.

§ 3-3 Innhenting av prøver for DNA-analyse i saker om farskap

I saker om farskap kan Arbeids- og velferdsetaten gi pålegg om at barnet, mora og den eller dei som kan vere far til barnet, skal gi frå seg eigna prøver til DNA-analyse. I særlege høve kan den som kan vere far, bli pålagd å gi frå seg ei eigna prøve til DNA-analyse før barnet er født.

Dersom nokon ikkje rettar seg etter eit pålegg etter første ledd, kan retten ta avgjerd etter § 4-6 andre ledd.

Den som analysen peikar ut som far, skal oppmønstast av Arbeids- og velferdsetaten til å erklære farskap etter §§ 2-5 eller 2-6.

Departementet kan gi forskrift om identitetskontroll, prøvetaking, eigna biologisk materiale og DNA-analyse til bruk i saker om farskap og annan slektskap.

§ 3-4 Bortlegging av sak om foreldreskap

Når det ikkje er råd å klarleggje identiteten til mora i samsvar med § 3-2 første ledd, kan Arbeids- og velferdsetaten leggje bort saka.

Når det ikkje er råd å fastsetje farskapen eller medmorskapen i samsvar med § 3-2 andre ledd, kan Arbeids- og velferdsetaten leggje bort saka dersom mora samtykker til det.

I ei farskapssak der det kan vere mogleg å få fastslått foreldreskapen med DNA-analyse, kan Arbeids- og velferdsetaten berre leggje bort saka dersom det er sterke grunnar til det.

Når ei sak er lagd bort etter første til tredje ledd, kan Arbeids- og velferdsetaten opne sak for å klarleggje eller fastsetje foreldreskapen seinare, dersom det kjem fram nye opplysningar.

Dersom Arbeids- og velferdsetaten legg bort saka etter første til tredje ledd, kan barnet, den som er registrert som einaste forelder til barnet, eller ein som meiner å vere forelder til barnet, sjølv reise sak om fastsetjing av foreldreskapen for retten.

§ 3-5 Når Arbeids- og velferdsetaten skal reise sak for retten

Dersom foreldreskapen ikkje blir klarlagd eller fastsett etter § 3-2 og saka ikkje er lagd bort etter § 3-4, skal Arbeids- og velferdsetaten reise sak om kven som er forelder til barnet.

Dersom ei rettssak endar utan at foreldreskapen blir fastsett, kan Arbeids- og velferdsetaten sende ny stemning til tingretten viss det har kome fram nye opplysningar som vil gjere det mogleg å fastsetje farskap eller klarleggje morskap.

Kapittel 4 Rettargang i saker om foreldreskap

§ 4-1 Kapittelet sitt verkeområde og forholdet til andre reglar om rettargang

Reglane i dette kapittelet gjeld når det ikkje er klarlagt morskap eller fastsett farskap eller medmorskap for barnet, og når foreldreskap er fastsett og det er reist sak med påstand om at nokon andre er forelder til barnet.

§ 4-2 Kva for domstol foreldreskapssaka høyrer under

Saka skal reisast der barnet har alminneleg verneeting på den tida saka blir reist. Dersom barnet bur utanfor Noreg eller dersom det ikkje lever, skal saka reisast der den saksøkte har alminneleg verneeting.

I saker om foreldreskap gjeld § 12-3 andre ledd tilsvarende.

§ 4-3 Partane i saka

Barnet, kvar person som blir rekna som forelder til barnet, og kvar person som kan bli forelder til barnet, er part i saker etter dette kapittelet.

Dersom nokon som kan vere forelder til barnet, er død, skal dødsbuet eller arvingane til denne personen gjerast til part.

Kjem det fram opplysningar som tyder på at nokon som ikkje har vore part i saka, kan vere forelder, skal retten ved prosesskriv gjere denne personen til saksøkt.

Når stemning skal forkynnast etter domstolloven § 181, skal namnet på andre partar enn den som forkynninga gjeld for, ikkje gjerast kjent.

§ 4-4 Midlertidig verje for mindreårige barn

Dersom ei sak etter dette kapittelet skal handsamast ved hovudforhandling og barnet saka gjeld er mindreårig, skal retten syte for oppnemning av ei midlertidig verje som tek hand om interessene til barnet når mora ikkje har peika ut kven faren er, når det ligg føre

opplysningar som tyder på at faren kan vere ein annan enn den mora har peika ut, og når det elles er nødvendig. Det er statsforvaltaren som nemner opp verje etter reglane i vergemålsloven.

§ 4-5 Vilkår og fristar for å reise sak om endring av farskap eller medmorskap

Eit barn kan alltid reise sak om endring av farskap eller medmorskap. Er barnet mindreårig, blir saka reist av ei midlertidig verje. Har barnet fylt 15 år, kan verja ikkje reise sak utan samtykke frå barnet. Når særlege grunnar taler for det, kan Arbeids- og velferdsetaten reise saka.

Kvar av foreldra kan reise farskapssak etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at nokon andre enn den som er rekna som far eller medmor, kan vere far til barnet. Ein må reise saka innan eitt år etter at ein fekk kjennskap til opplysningane. Dersom ein fekk kjennskap til dei før barnet vart født, har ein likevel frist fram til barnet fyller eitt år. Retten avgjer i orskurd om villkåra for å reise sak er oppfylte, og kan i orskurd gjere unntak frå fristen når særlege grunnar taler for det.

Ein som meiner å vere far til eit barn, kan fram til barnet fyller tre år, reise sak om endring av farskapen etter å ha lagt fram opplysningar som tyder på at han kan vere far til barnet. Retten kan i orskurd forlengje fristen når særlege grunnar taler for det. Reglane i andre ledd andre og tredje punktum gjeld tilsvarende.

§ 4-6 Prøvetaking og DNA-analyse

I saker om foreldreskap kan retten gi alle partane i saka pålegg om å møte hos lege for å gi frå seg ei eigna prøve til DNA-analyse. Retten kan òg gi eit slikt pålegg til ein mann som ikkje er part, dersom det er grunn til å tru at han kan vere far, men berre når han først har fått sagt si meining. Kommunelegen peikar ut ein lege som har plikt til å ta dei prøvene som trengst.

Dersom nokon ikkje rettar seg etter pålegg etter første ledd om å kome til prøvetaking og DNA-analyse, enten sjølv eller med barn dei bur saman med, kan retten i orskurd vedta at vedkomande skal gripast av politiet og først til lege for prøvetaking.

Dersom ein som kan vere far til barnet, er død eller utilgjengeleg av andre grunnar, kan retten som prov i ei sak om farskap hente inn og bruke prøver som er tekne av vedkomande før, eller hente inn anna biologisk materiale.

Departementet kan gi forskrift om innhenting og bruk av prøver som er tekne tidlegare, eller bruk av anna biologisk materiale.

§ 4-7 Villkåra for å avsei dom i foreldreskapssak

Dersom nokon blir peika ut som far etter DNA-analyse, skal det avseiast dom for at han er far.

Dersom det ikkje ligg føre DNA-analyse, det er grunn til å tru at det heftar feil ved DNA-analysen, eller nærståande slektningar også kan vere moglege fedre, gjeld dei alminnelege reglane om bevisvurdering.

Er det utført assistert befruktning på mora med samtykke frå ektefellen eller sambuaren og det ikkje er fastsett farskap eller medmorskap, skal det avseiast dom for at ektefellen eller sambuaren er forelder, med mindre det er lite truleg at barnet er blitt til ved assistert befruktning.

Ein som er sæddonor etter bioteknologiloven, kan ikkje dømast til far, med mindre han er ektefelle eller sambuar til mora.

§ 4-8 Dom utan hovudforhandling

Retten kan gi dom utan hovudforhandling i saker om farskap når resultatet av ein DNA-analyse enten peikar ut eller utelukkar nokon som far til barnet. Partane skal likevel få høve til å uttale seg om kor langt vilkåra for slik dom er oppfylte.

§ 4-9 Heving av saka

Retten kan heve saka i orskurd i desse tilfella:

- når nokon erklærer farskap i samsvar med §§ 2-5 eller 2-6, eller
- når ein som det er reist sak mot, bur i utlandet og det er uråd å få nok opplysningar til å fastsetje foreldreskapen.

§ 4-10 Utvida rettskraft

Ein rettskraftig dom i ei sak etter dette kapittelet gjeld for og mot alle, og skal leggjast til grunn i alle samanhengar der foreldreskapen har noko å seie.

§ 4-11 Særreglar om ankesaker

Alle partane i saka på første rettssteget held fram med å vere partar i ankesaka. Den som er frifunnen etter § 4-8, er likevel part berre når retten eller nokon av dei andre partane dreg vedkomande inn i saka. Dersom opplysningar som kjem fram i ankesaka, tyder på at nokon som ikkje har vore part i saka kan vere forelder, skal retten enten gjere vedkomande til part ved prosesskriv eller oppheve dommen og sende saka til ny forhandling i tingretten.

§ 4-12 Særreglar om gjenopning

I saker om farskap der det ikkje har vore gjort ein DNA-analyse, kan det krevjast at ei rettskraftig avgjerd skal takast opp att til ny prøving utan omsyn til vilkåra i tvisteloven §§ 31-3 til 31-6. Dersom nokon krev at saka skal takast opp att, skal retten gi pålegg om eigna prøve for DNA-analyse etter reglane i § 4-6.

I saker om farskap der det har vore gjort ein DNA-analyse, og i saker om annan foreldreskap, gjeld ikkje

fristen i tvisteloven § 31-6 andre ledd for å krevje at saka skal takast opp att.

§ 4-13 Kostnaden med saka

Staten ber den kostnaden som retten har med saker etter dette kapittelet, medrekna kostnaden med å få tak i opplysningar som retten meiner trengst.

Kapittel 5 Rettargang i andre slektsskapsaker enn foreldreskapsaker

§ 5-1 Verkeområdet og forholdet til allmenne rettargangsreglar

Reglane i dette kapittelet gjeld saker for domstolane om slektsskap i rett opp- eller nedstigande line (slektsskapsak), anna enn foreldreskap.

I ei slektsskapsak kan andre tvistar berre takast opp når dei følgjer av slektsskapen eller slektsskapsaka.

§ 5-2 Kven som kan vere part i ei slektsskapsak

Berre dei som det er påstått er i slekt, kan reise slektsskapsak seg imellom. Saka må reisast mot den eller dei som er påstått nærast i slekt.

For å ivareta offentlege interesser har Arbeids- og velferdsetaten rett til å møte i ei slektsskapsak og til å anke eller krevje at saka blir teken opp att. Retten skal gi melding til Arbeids- og velferdsetaten om at ei sak er reist, og skal òg gi slik melding dersom nokon av partane ikkje møter.

Dersom nokon som påstår å vere lenger ute i slekt, har reist sak, har livsarvingane etter ein slektning som ikkje lenger er i live, rett til å tre inn i saka og til å anke eller krevje at saka blir teken opp att.

Døyr ein part før det er gitt dom, kan dei næraste slektningane av den avdøde i rett opp- eller nedstigande line halde fram med saka. Døyr ein part etter at det er gitt dom, kan dei som er nemnde i første punktum, dødsbuet eller arvingar som dommen rører ved interessene til, anke eller krevje at saka blir teken opp att.

§ 5-3 Stillinga til verja

Verja kan ikkje reise slektsskapsak for ein person med verje som har fylt 15 år, utan samtykke frå personen, med mindre personen ikkje er i stand til å forstå kva eit samtykke fører med seg.

§ 5-4 Utvida rettskraft

Ein rettskraftig dom i ei slektsskapsak gjeld for og mot alle, og skal leggjast til grunn i alle samanhengar der slektsskapen har noko å seie.

Er saka reist mellom nokon som det er påstått er lenger ute i slekt, gjeld dommen berre mot ein nærare slektning eller livsarvingane hans eller hennar dersom vedkomande er gått inn i saka eller er varsla om ho.

Det same gjeld for den som sjølv krev å vere den som slektsskapsaka gjeld.

§ 5-5 Særreglar om gjenopning

Fristen etter tvisteloven § 31-6 andre ledd for å krevje at saka blir teken opp att, gjeld ikkje i slektsskapsaker.

Kapittel 6 Foreldreansvaret

§ 6-1 Kven som har foreldreansvaret

Foreldre har felles foreldreansvar for barn dei har saman.

Foreldre som separerer eller skil seg eller flytter frå kvarandre, har framleis felles foreldreansvar, men dei kan avtale at den som bur saman med barnet, skal ha foreldreansvaret aleine.

Dersom foreldra ikkje bur saman når barnet blir født, og mora ønskjer foreldreansvaret aleine, kan ho gi melding til folkeregistermyndigheita innan eitt år frå farskapen vart fastsett. Faren kan òg gi melding om at han ikkje ønskjer felles foreldreansvar. Når ein av foreldra har gitt slik melding, får mora foreldreansvaret aleine.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om foreldreansvaret skal vere felles eller om ein av dei skal ha foreldreansvaret aleine.

§ 6-2 Foreldreansvar etter dødsfall

Dersom foreldra har foreldreansvaret saman og den eine dør, får den attlevande foreldreansvaret aleine. Dersom den attlevande forelderen er sikta eller tiltalt for å forsettleg ha valda den andre forelderen sin død, skal retten ta midlertidig avgjerd om foreldreansvaret etter reglane i § 13-3.

Dør ein forelder som har foreldreansvaret aleine, får den attlevande forelderen foreldreansvaret dersom barnet budde saman med begge ved dødsfallet. Dette gjeld ikkje når den attlevande er sikta, tiltalt eller dømd for å forsettleg ha valda den andre forelderen sin død.

Den attlevande forelderen og andre kan krevje å få foreldreansvar etter reglane i § 13-1.

§ 6-3 Melding om foreldreansvar til folkeregistermyndigheita

Når foreldra inngår ein avtale om foreldreansvaret etter denne lova, skal dei melde avtalen til folkeregistermyndigheita. Ein avtale om foreldreansvar som ikkje er meld til folkeregistermyndigheita, er ikkje gyldig.

Når retten tek avgjerd om foreldreansvaret, skal retten melde dette til folkeregistermyndigheita.

§ 6-4 Omsorgsplikta som følgjer med foreldreansvaret

Dei som har foreldreansvaret, skal ivareta barnet sine rettar etter kapittel 1. Dei skal ta omsyn til at kva

som er best for barnet, kan endre seg gjennom oppveksten til barnet, mellom anna ut frå alder og modning.

Dei som har foreldreansvaret, skal gi barnet omsorg, kjærleik, forsørging og ei oppdraging med respekt for eigenverdet til barnet. Dei skal òg bidra til at barnet får utdanning. Barnet har rett til omsorg frå begge foreldra, og foreldra må så langt mogleg samarbeide om å ivareta helsen, livskvaliteten og utviklinga til barnet.

§ 6-5 Avgjerder som høyrer til foreldreansvaret

Foreldre med foreldreansvar har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege forhold innanfor dei grensene som sjølvrådet og retten til medverknad for barnet set.

Foreldre som har felles foreldreansvar, skal ta avgjerdene saman, med mindre anna følgjer av lov. Når ein forelder har foreldreansvaret aleine og det er avtalt eller fastsett samvær, skal forelderen som har foreldreansvar, gi den som har samværsrett, høve til å uttale seg før det blir teke avgjerder som vil gjere det vesentleg vanskelegare å gjennomføre samværet.

For retten til å ta avgjerder for barnet i økonomiske saker gjeld reglane i vergemålsloven.

Ein avtale om ekteskap som foreldre eller andre gjer på vegner av barnet, er ikkje bindande.

§ 6-6 Foreldra si plikt til å oppfylle barnet sin sjølvrådet og rett til medverknad

Foreldra skal høyre på kva barnet uttrykkjer, før dei tek avgjerder som gjeld personlege forhold for barnet. Dei skal leggje vekt på kva barnet meiner, alt etter kor gammalt og modent barnet er.

Foreldra skal gi barnet gradvis større sjølvrådet med alderen og fram til det fyller 18 år eller får sjølvrådet etter særskilde reglar.

§ 6-7 Barnet sin rett til personvern

Barn har rett til personvern. Når foreldre tek avgjerder som involverer barn sine personopplysningar, skal dei alltid ta omsyn til denne retten.

I vurderinga etter lova § 6-6 av om barnet er i stand til å ta avgjerder om eigne personopplysningar, skal foreldra mellom anna leggje vekt på barnets alder og modning, barnets evne til å forstå kva avgjerda går ut på, arten av personopplysningane, kva karakter bruken av opplysningane har, kva som er formålet med bruken, og kva for konsekvensar bruken vil ha for personvernet til barnet.

Barn kan nekte foreldra å publisere bilete, film eller lydopptak av dei.

§ 6-8 Medlemskap i foreningar

Eit barn som har fylt 12 år, avgjer sjølv spørsmål om å melde seg inn eller ut av foreningar. Ingen barn skal meldast inn i ei forening mot sin vilje.

§ 6-9 Flytting ut av landet og opphald utanfor landet

Den eller dei som har foreldreansvaret, kan ta avgjerd om at barnet skal flytte ut av landet eller ta opphald utanfor landet. Når foreldra har felles foreldreansvar, må dei bli einige om flytting eller opphald. Det same gjeld der eit avtalt opphald blir forlenga eller endra.

Eit barn som har fylt 12 år, må samtykke til avgjerd om at det skal flytte eller ta opphald utanfor landet utan ein forelder som har foreldreansvar. Det same gjeld der eit avtalt opphald blir forlenga eller endra.

Dersom det er reist sak om foreldreansvar, bustad, dagleg myndigheit eller flytting ut av landet etter § 12-1, kan barnet ikkje flytte ut av landet før saka er avgjort.

Dersom ein av foreldra vil flytte ut av landet, og det er gjort ein avtale eller teke ei avgjerd om samvær med den andre, skal den som vil flytte, varsle den andre seinast tre månader før flyttinga. Er foreldra ueinige om barnet skal flytte, kan ein av foreldra krevje mekling etter § 10-2 tredje ledd.

§ 6-10 Utanlandsreise med barnet

Når foreldra har felles foreldreansvar, kan den eine ta med eller sende barnet på kortare utanlandsreiser utan samtykke frå den andre forelderen med foreldreansvar.

Etter krav frå ein forelder som ikkje har foreldreansvar, kan retten avgjere i orskurd at denne forelderen kan reise utanlands med barnet, når alt tyder på at barnet vil kome attende. Avgjerda kan gjelde ei enkelt reise eller allment, og kan også takast i ein foreldretvist for retten. Retten kan ta midlertidig avgjerd for tida fram til saka er endeleg avgjort.

Eit barn som har fylt 12 år, må samtykke til avgjerd om reise utanlands utan ein forelder som har foreldreansvar.

§ 6-11 Forbod mot utanlandsreise med barnet

Har foreldra felles foreldreansvar, kan retten i orskurd setje forbod mot utanlandsreise dersom det er fare for at barnet ikkje kjem attende. Forbodet kan gjelde ei enkelt reise eller allment. Forbodet kan setjast i sak for seg og i foreldretvist for retten. Retten kan setje midlertidig forbod mot utreise fram til saka er endeleg avgjort.

Dersom det er fare for at barnet ikkje kjem attende, kan politiet setje midlertidig forbod mot utreise fram til retten tek avgjerd i saka. Det kan ikkje klagast på avgjerd om midlertidig utreiseforbod.

Set retten eller politiet forbod mot utreise, skal passet til barnet trekkjast attende eller barnet først ut av passet til den som vil reise frå landet.

§ 6-12 Rett til opplysningar om barnet

Personar med foreldreansvar har etter førespurnad rett til opplysningar om barnet. Har den eine av foreldra foreldreansvaret aleine, skal denne forelderen etter førespurnad gi den andre forelderen opplysningar om barnet. Den andre forelderen har etter førespurnad også rett til å få opplysningar om barnet frå barnehage, skule, helse- og sosialtenesta, barnevernet og politiet, om ikkje opplysningane er omfatta av lovfesta teieplikt som gjeld overfor foreldra. Det kan nektast å gi slike opplysningar etter leddet her dersom det kan vere til skade for barnet å gi dei ut.

Avslag på krav om opplysningar etter første ledd første punktum eller tredje punktum kan påklagast til statsforvaltaren etter reglane i forvaltningsloven. Avslag på krav om opplysningar frå den andre forelderen kan likevel ikkje påklagast.

I særlege høve kan statsforvaltaren avgjere at den som ikkje har foreldreansvaret, skal tape opplysningsretten etter paragrafen her.

Kapittel 7 Barnet sin bustad og dagleg myndigheit når foreldra ikkje bur saman

§ 7-1 Barnet sin bustad

Foreldre som ikkje bur saman, må bli einige om kor barnet skal bu. Dei kan avtale at barnet skal bu hos begge (delt bustad) eller hos ein av dei. Barnet kan berre bu hos foreldre med dagleg myndigheit.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om barnet skal bu hos begge eller hos ein av dei. Retten kan setje vilkår for bustad.

§ 7-2 Myndigheit til å ta daglege avgjerder

Den eller dei som har dagleg myndigheit for eit barn, har ein rett og ei plikt til å ta dei viktigaste avgjerdene om dagleglivet til og omsorga for barnet.

Foreldre som budde saman da barnet vart født, og som seinare flyttar frå kvarandre, har dagleg myndigheit. Der foreldra ikkje budde saman da barnet vart født, har mor myndigheita aleine. Første og andre punktum gjeld ikkje dersom anna følgjer av avtale eller avgjerd. Det beste for barnet skal vere eit grunnleggjande omsyn i ei avtale eller avgjerd om dagleg myndigheit. Berre dei som har foreldreansvar, kan ha dagleg myndigheit.

Er foreldra ueinige, avgjer retten om begge eller ein av dei skal ha dagleg myndigheit. Retten kan setje vilkår for dagleg myndigheit.

§ 7-3 Flytting innanlands

Den eller dei som har dagleg myndigheit for barnet, har rett til å ta avgjerd om kor i landet barnet skal bu. Der begge foreldre har dagleg myndigheit, må dei bli einige om slik flytting.

Dersom ein som har dagleg myndigheit aleine, vil flytte med barnet, skal den andre forelderen bli varsla seinast tre månader før flyttinga dersom det er gjort ein avtale eller teke ei avgjerd om samvær.

Er foreldra ueinige, kan ein av foreldra krevje meking etter § 10-2 tredje ledd.

Kapittel 8 Samvær

§ 8-1 Barnet og foreldra sin rett til samvær

Barnet og den forelderen som barnet ikkje bur saman med, har rett til samvær med kvarandre, med mindre samværet ikkje er til det beste for barnet.

§ 8-2 Omfanget av samværet

Foreldra avtaler seg imellom kor mykje samvær det skal vere mellom barnet og forelderen. Er foreldra ueinige, avgjer retten om det skal vere samvær, og i så fall kor mykje.

§ 8-3 Ansvar for gjennomføring av samvær

Begge foreldra har ansvar for at samværsretten blir oppfylt.

Foreldra skal gi kvarandre melding i rimeleg tid når samværet ikkje kan finne stad som fastsett, eller når tida for samværet må avtalast nærare.

§ 8-4 Omsorgsplikt og avgjerder som høyrer til samværet

Den som har samvær med barnet, skal gi barnet omsorg, kjærleik, forsørging og ei oppdraging med respekt for eigenverdet til barnet.

Den som har samvær med barnet, har rett og plikt til å ta avgjerder som gjeld omsorga for barnet under samværet.

Reglane i § 6-6 gjeld tilsvarande for den som har samvær med barnet.

§ 8-5 Høve til å stille vilkår for samvær

I avtale eller avgjerd om samvær kan det setjast vilkår for samværet, til dømes at det skal vere privat tilsyn under samværet eller tiltak for ruskontroll.

Dersom retten set som vilkår at det skal førast privat tilsyn, kan retten peike ut ein tilsynsperson eller be foreldra gjere det.

Den av foreldra som skal ha samvær, dekkjer kostnadene knytte til dei tiltaka som er sette som vilkår for samvær etter denne paragrafen. Retten kan i særlege høve fastsetje ei anna fordeling av kostnadene.

§ 8-6 Samvær med støtta eller beskytta tilsyn

Dersom omsynet til barnet taler for det, kan retten i særlege høve gi pålegg om støtta tilsyn eller beskytta tilsyn under samværet.

Støtta tilsyn går ut på at barnet eller samværsforelderen får støtte eller rettleiing under samværet.

Beskytta tilsyn går ut på at foreldre og barn i tillegg til støtte og rettleiing har tilsyn under heile samværet. Beskytta tilsyn skal nyttast når det er nødvendig for å beskytte den fysiske og psykiske helsa til barnet.

Den kommunale barnevernstenesta kan påleggjast å nemne opp dei personane som skal føre tilsyn ved pålegg om beskytta tilsyn, og følgje opp saka. Departementet kan påleggjast å nemne opp dei personane som skal føre tilsyn ved pålegg om støtta tilsyn, og følgje opp saka.

Tilsyn kan påleggjast i ein dom, i ei midlertidig avgjerd etter § 12-7 eller i rettens avgjerd etter eit rettsforlik. Før avgjerda blir fatta, skal retten hente inn ei konkret vurdering frå den kommunale barnevernstenesta eller departementet om korleis pålegget kan gjennomførast. I pålegget skal vilkåra for samværet fastsetjast, mellom anna timetalet og avgrensa varigheit. Om saka blir heva ved rettsforlik, skal retten gjere greie for formålet med tilsynet og behovet til barnet.

Det offentlege dekkjer kostnadene med tilsyn etter denne paragrafen.

Den som skal oppnemnast til å føre tilsyn etter denne paragrafen, skal leggje frem politiattest som nemnt i politiregisterloven § 39.

Departementet kan gi forskrift om samvær med støtta eller beskytta tilsyn.

§ 8-7 Samvær ved kontaktforbod eller besøksforbod

Den som har forbod mot kontakt med eit barn etter straffeloven § 57 eller straffeprosessloven § 222 a, kan ikkje ha samvær med barnet etter avtale eller avgjerd etter denne lova. Dette gjeld likevel ikkje om forbodet etter nærare føresegner gir høve til det.

§ 8-8 Reisekostnader ved samvær med foreldra

Nødvendige reisekostnader ved samvær skal delast mellom foreldra etter kor stor inntekt dei har, dersom dei ikkje blir einige om noko anna. Dette gjeld reisekostnadene til barnet og foreldra sine reisekostnader knytte til å følgje barnet til og frå samværet. Det gjeld òg reise- og bukostnadene til forelderen som skal ha samvær med barnet der barnet bur. Reglane i § 9-5 sjuande ledd gjeld så langt dei høver.

Dersom foreldra ikkje blir einige om korleis kostnadene skal delast, kan kvar av dei reise sak for retten. Når begge foreldra ber om det, kan Arbeids- og velferdsetaten avgjere spørsmålet. Reglane i § 12-10 gjeld tilsvarande. Arbeids- og velferdsetaten sitt vedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.

Ei anna deling av kostnadene enn den som følgjer av første ledd, kan berre fastsetjast dersom det er særleg grunn til det.

Når begge foreldra ber om det, kan Arbeids- og velferdsetaten fastsetje at ein skriftleg avtale om deling av

kostnader skal kunne tvangsfullførast ved utlegg etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 7.

§ 8-9 Samværsrett for andre enn foreldra

Er ein av eller begge foreldra døde, eller er ein av dei nekta samvær i dom, kan slektningar som er nært knytte til barnet krevje at retten fastset om dei skal ha samvær med barnet, og kva for omfang samværsretten skal ha. I andre særlege høve kan søsken eller andre som er nært knytte til barnet, krevje at retten fastset om dei skal ha samvær med barnet, og kva for omfang samværsretten skal ha.

Reglane i §§ 8-3, 8-5 og 8-7 gjeld tilsvarande. Reglane i § 8-4 gjeld så langt dei høver.

Når samvær er fastsett ved avgjerd etter første ledd, ber den som barnet har samvær med, kostnadene sjølv. Retten kan ta avgjerd om ei anna deling dersom det er særleg grunn til det.

Kapittel 9 Forsørggaransvar og bidragsplikt m.m.

§ 9-1 Foreldra sitt ansvar for å forsørge barnet

Foreldra skal bere utgiftene til forsørging og utdanning av barnet etter evne og dei økonomiske kåra til foreldra, når barnet sjølv ikkje har midlar til det. Innbyrdes har foreldra plikt til å skyte inn det som trengst, etter evne.

Reglane etter dette kapittelet gjeld tilsvarande for andre som har fått foreldreansvaret etter at begge foreldra er døde.

§ 9-2 Barnebidrag og særbidrag

Ein forelder som ikkje bur saman med barnet, skal betale faste pengebidrag, barnebidrag, til forsørging og utdanning av barnet. Faste pengebidrag til barn over 18 år etter § 9-3 andre og tredje ledd er òg barnebidrag. Også foreldre som bur saman med barnet, kan påleggjast å betale pengebidrag når dei forsømmer forsørggaransvaret sitt etter § 9-1. Ingen kan gi avkall på den retten barnet har etter dette leddet.

Det er barnet som har rett på barnebidraget. Når ikkje noko anna er fastsett, skal barnebidraget betalast på forskot for kvar månad til den barnet bur hos. Barnebidraget skal betalast frå og med den kalender månaden kravet oppstår, og ut den kalender månaden vilkåra for barnebidrag fell bort.

Foreldra kan også påleggjast å betale særbidrag for særlege utlegg så lenge forsørggaransvaret varer. Utlegga må vere rimelege og nødvendige og kan ikkje gå inn under dei utgiftene som barnebidraget skal dekke. Krav om særbidrag må setjast fram innan eit år etter at dei særlege utlegga er betalte. Departementet kan gi forskrift om særbidrag.

§ 9-3 Kor lenge forsørggaransvaret varer

Ansvar til foreldra etter §§ 9-1 og 9-2 varer til barnet er 18 år når ikkje anna er avtalt eller fastsett etter paragrafen her.

Vil barnet etter fylte 18 år halde fram med slik skulegang som må reknast som vanleg, har det krav på bidrag etter § 9-2 for den tida skulegangen varer. Det skal fastsetjast ei tidsgrense for krav på bidrag etter denne regelen.

Foreldra kan også påleggjast å betale bidrag etter § 9-2 til anna vidareutdanning dersom det er rimeleg etter interessene og evnene til barnet, og ut i frå moglegheita barnet har til å skaffe seg midlar til vidareutdanninga på anna vis og forholda elles. Det skal fastsetjast ei tidsgrense for krav på bidrag etter denne regelen.

§ 9-4 Forholdet mellom reglane om bidragsplikt etter barnelova og barnevernsloven

Barnebidrag som er fastsette etter lova her, fell bort frå det tidspunktet oppfostringsbidrag kan fastsetjast etter barnevernsloven § 15-12 første ledd.

§ 9-5 Korleis bidrag blir fastsett

Foreldra kan inngå ein avtale om bidrag.

Dersom foreldra ikkje blir einige, kan kvar av dei krevje at Arbeids- og velferdsetaten fastset bidraget. Foreldra kan krevje at Arbeids- og velferdsetaten fastset barnebidraget sjølv om dei har inngått ein avtale om barnebidraget, men dei kan berre få fastsett eit nytt bidragsbeløp dersom reglane i lova vil medføre ei endring på meir enn 12 prosent. Departementet kan gi forskrift om gebyr der Arbeids- og velferdsetaten tek avgjerd om fastsetjing og endring av barnebidrag.

Dersom foreldra ikkje lever saman når barnet blir født, og dei ikkje har inngått ein avtale om barnebidrag, skal Arbeids- og velferdsetaten av eige tiltak fastsetje barnebidrag til barnet.

Sak om barnebidrag skal likevel avgjerast av domstolane

- når nokon av foreldra bed om at det blir gjort i samband med ekteskapssak eller rettssak om foreldreansvar, om kven barnet skal bu saman med, eller om samværsrett,
- når Arbeids- og velferdsetaten viser partane til domstolane, fordi det er meir tenleg etter den karakteren saka har.

Når det gjeld barnebidrag etter § 9-3 andre og tredje ledd til barn som har fylt 18 år, er det barnet sjølv som inngår ein avtale eller er part i saka.

Får den bidragspliktige barnetillegg frå Forsvaret i samband med avtening av førstegongsteneste, eller har rett til anna yting frå det offentlege der barnetillegg er ein del av stønaden, kan Arbeids- og velferdsetaten av eige tiltak fastsetje barnebidrag til barnet for den tida slikt tillegg blir utbetalt.

Foreldra har plikt til å opplyse det organet som skal behandle fastsetjinga av bidrag, om kva arbeid, utdanning, inntekt og formue dei har, og elles om alt anna som kan ha noko å seie for fastsetjinga av bidraget. For å fastsetje bidrag og gebyr kan organet utan omsyn til teieplikta krevje dei opplysningane som trengst frå arbeidsgivarar, Skatteetaten, Arbeids- og velferdsetaten og forsikringsselskap, bankar og andre som forvarar eller forvaltar formueverdiar. For å fastsetje bidrag etter at barnet har fylt 18 år, kan organet utan omsyn til teieplikta krevje opplysningar frå utdanningsinstitusjonar om skulegangen er i gang, held fram eller er avslutta, og om fagleg progresjon.

§ 9-6 Offentleg utmåling av barnebidrag

Arbeids- og velferdsetaten skal fastsetje barnebidraget slik at fastsette utlegg til forsørging av barnet etter barnet sin alder (underhaldskostnadene) blir delte mellom foreldra etter storleiken på inntekta deira. Barnebidraget skal likevel ikkje fastsetjast til eit høgare beløp enn at bidragspliktige har att fastsette midlar til eige underhald m.m. Barnebidraget skal som hovudregel reduserast for munnleg eller skriftleg avtalt eller offentlig fastsett samvær. Har foreldra avtalt delt bustad etter lova § 7-1, gjeld særskilte reglar som følgjer av forskrift.

Arbeids- og velferdsetaten skal av eige tiltak regulere barnebidraget når barnet går over til ei ny aldersgruppe, om ikkje anna er fastsett i forskrift etter fjerde ledd.

Bidragssummen blir avrunda til næraste heile ti kroner.

Departementet kan gi forskrift om offentlig utmåling av barnebidrag.

§ 9-7 Fastsetjing av barnebidrag for tid som har gått

Det kan fastsetjast barnebidrag også for tid som har gått, men likevel ikkje for lengre tid enn tre år før kravet vart sett fram for avgjerdsorganet. Skal fastsetjing skje for meir enn eitt år tilbake, er det eit vilkår at parten har hatt særleg grunn for å ikkje ha sett fram kravet tidlegare.

§ 9-8 Indeksregulering av barnebidrag

Alle barnebidrag skal indeksregulerast etter reglane i denne paragrafen dersom ikkje anna er fastsett i avgjerda eller avtalen.

Indeksreguleringa gjeld også for beløpet som er fastsett etter forskotteringsloven § 5 første ledd, med mindre Stortinget gjer vedtak om noko anna.

Reguleringa er knytt til endringane i konsumprisindeksen frå Statistisk sentralbyrå. Barnebidrag skal regulerast kvart år ut i frå endringa i konsumprisindeksen for januar månad i forhold til indeksen ved førre regulering. Kvar regulering gjeld berre for bidragsterminar som forfell i juni eller seinare.

Barnebidrag skal regulerast med den prosentsatsen som konsumprisindeksen er endra med, rekna ut på næraste tidel. Bidragssummen blir avrunda til næraste heile ti kroner.

Arbeids- og velferdsetaten reknar om barnebidrag som skal krevjast inn etter bidragsinnkrevingssloven.

Departementet kan gi forskrifter om indeksregulering av barnebidrag.

§ 9-9 Særskilt endring av fastsett bidrag

Barnebidrag som er fastsett av administrativt organ eller domstol, kan krevjast endra dersom særlege grunnar taler for det. Departementet kan gi forskrift om endring av barnebidrag fastsett av det offentlege.

Også bidrag som er eller skulle ha vore betalt då kravet om endring vart framsett, kan reduserast, aukast eller bli ettergitt dersom sterke grunnar taler for det. Reglane i § 9-7 andre punktum gjeld tilsvarende. Departementet kan gi forskrift om ettergiving av bidrag fastsett av det offentlege.

Blir det teke avgjerd om å redusere barnebidrag som alt skulle vore betalt, skal private og offentlege bidragskrav for perioden endringa gjeld, fastsetjast på nytt basert på den nye barnebidragssatsen.

Reglane i § 9-5 andre og fjerde ledd gjeld tilsvarende om kven som kan ta avgjerd om særskilt endring.

Reglane i § 9-5 sjette ledd om at Arbeids- og velferdsetaten kan fastsetje barnebidrag av eige tiltak, gjeld tilsvarende ved endring av barnebidrag.

§ 9-10 Forholdet mellom avgjerdsorgan og påstandar frå partane

I klagesaker og i saker om endring av barnebidrag etter § 9-9 kan avgjerdsorganet gå utanfor det partane gjer påstand om. Avgjerdsorganet kan også endre andre bidrag etter barnelova og ekteskapsloven endå om ingen av partane krev det.

I tilfelle der bidragspliktige med fleire barn ikkje har full bidragsevne, der samla bidragsplikt er høgare enn ein viss prosent av inntekta, eller der oppfostringstilskot er fastsett etter barnevernsloven § 15-12, kan avgjerdsorganet av eige tiltak foreta samla forholdsmessig fastsetjing av barnebidraget til barna. Dette gjeld i alle typar saker der det kjem minst eitt krav om førstegongsfastsetjing, klage eller endring eller der Arbeids- og velferdsetaten av eige tiltak kan ta opp eit krav. Regelen gjeld uavhengig av om bidragspliktig har barn med same bidragsmottakar eller fleire bidragsmottakarar. Lova § 9-5 andre ledd og § 9-9 første ledd gjeld tilsvarende. Departementet kan gi forskrift om samla forholdsmessig fastsetjing av bidrag.

§ 9-11 *Midlertidig avgjerd om barnebidrag*

Arbeids- og velferdsetaten kan utan opphald fastsetje eit midlertidig barnebidrag. Hastar det, kan slik avgjerd takast utan at partane får seie si meining.

Arbeids- og velferdsetaten kan etter krav ta midlertidig avgjerd om å redusere barnebidrag utan at motparten får seie si meining. Dette gjeld dersom Arbeids- og velferdsetaten finn det klart at vilkåra for det er til stades.

Midlertidig avgjerd etter første og andre ledd gjeld tidlegast frå den månaden kravet om fastsetjing eller endring vart sett fram. Slik avgjerd kan fullførast straks om ikkje anna er fastsett, og gjeld berre til det ligg føre ei endeleg avgjerd i saka.

Når sak om barnebidrag skal avgjerast av retten, gjeld paragrafen her tilsvarende. Midlertidig barnebidrag skal fastsetjast av retten i orskurd.

§ 9-12 *Klage*

Avgjerd om bidrag fastsett av Arbeids- og velferdsetaten kan klagast inn for næraste overordna organ eller det organet som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Klageretten gjeld ikkje avgjerd som berre gjeld regulering ved overgang til ny aldersgruppe etter § 9-6 andre ledd.

§ 9-13 *Gjennomføring av avgjerder om bidrag og gebyr. Tvangsgrunnlag*

Bidrag blir kravde inn av Innkrevjingsmyndigheita etter reglane i bidragsinnkrevingsloven.

Avgjerd i sak om bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg. Avgjerda har rettsverknader og kan fullførast før ho er endeleg, om ikkje anna er fastsett. Oppfylingsfristen er tre dagar, om ikkje anna frist er fastsett.

Ein skriftleg avtale om bidrag er tvangsgrunnlag for utlegg når bidrag etter avtalen blir kravd inn etter reglane i innkrevingsloven. Det same gjeld ei avgjerd om gebyr som nemnd i § 9-5 andre ledd.

Blir barnebidrag som er gjort opp, redusert etter reglane i § 9-5 andre ledd, §§ 9-9 eller 9-11 eller etter klage, kan den bidragspliktige krevje at Innkrevjingsmyndigheita gjer frådrag i pålagt lønnstrekk m.m. på den måten og for dei terminane som Innkrevjingsmyndigheita finn rimeleg. Avgjerd om frådrag i barnebidrag kan påklagast etter reglane i forvaltningsloven.

§ 9-14 *Forskot på barnebidrag*

Om utbetaling av forskot på barnebidrag gjeld reglane i forskotteringsloven.

§ 9-15 *Krav om tilbakebetaling av bidrag når farskapen blir endra*

Blir nokon som har betalt pålagt eller avtalt bidrag til eit barn, seinare friteken for farskapen til barnet, kan han krevje summen tilbakebetalt frå folketrygda. Sum-

men skal indeksregulerast i samsvar med konsumprisindeksen frå Statistisk sentralbyrå frå bidraget vart betalt, og til det blir betalt tilbake. Ei indeksregulering skal likevel først gjerast etter at det er teke omsyn til frådraga den frikjende faren tidlegare har fått i skattefastsetjinga si for betalt bidrag. Fordelen av det tidlegare frådraget i skattefastsetjinga skal setjast til 20 prosent. Kravet kan reduserast eller falle bort dersom det er klart at han ikkje hadde rimeleg grunn til å vedgå eller erklære farskapen, eller at han burde ha reist sak om endring tidlegare.

Ein mann som er pålagd bidragsplikt, men ikkje farskap, kan krevje pengane tilbakebetalt frå folketrygda dersom ein DNA-analyse viser at han ikkje kan vere far til barnet. Første ledd gjeld tilsvarende så langt det høver.

Den som blir friteken for farskapen, kan ikkje krevje pengane tilbakebetalt frå barnet sjølv, frå mora eller frå den verkelege faren til barnet.

Departementet kan gi forskrift om tilbakebetaling av bidrag ved endring av farskap.

Kapittel 10 *Mekling*

§ 10-1 *Formål med mekling*

Foreldre med felles barn bør ved samlivsbrot søke einigheit om ein avtale om barnet eller barna, der barnet får medverke. Foreldra skal sørgje for at barnet får ytre meiningane sine fritt i samband med avtale og mekling, og skal leggje vekt på meiningane til barnet etter alder og modning.

Formålet med mekling er å gi foreldra informasjon og eit grunnlag for vidare samarbeid om barnet, og å setje foreldra i stand til å gjere avtalar som ivaretar helsa, livskvaliteten og utviklinga til barnet. Mekling skjer i form av familiesamtale, foreldretvistmekling eller flyttemekling etter § 10-2.

§ 10-2 *Kven skal delta i mekling*

Gift og sambuande foreldre med felles barn under 16 år skal ved samlivsbrot delta i mekling i form av ein familiesamtale.

Foreldre med felles barn under 16 år skal før dei reiser sak om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, dagleg myndigheit, kor barnet skal bu, eller samvær, delta i mekling i form av ei foreldretvistmekling.

Foreldre skal også mekle ved ueinigheit om at barnet skal flytte innanlands eller utanlands.

§ 10-3 *Gjennomføring av mekling*

Til mekling skal foreldra møte personleg og til same tid. Den som meklar, kan likevel avgjere at dei skal møte kvar for seg dersom det er tenleg.

Etter ein time mekling etter § 10-2 skal det skrivast ut attest. Attesten er gyldig i seks månader.

Meklaren skal skrive referat frå foreldretvistmeklinga. Det same gjeld ved samtale med barnet i samband med ei foreldretvistmekling.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av mekling, irekna kven som kan mekle, og om godkjenning av desse, referat og meklingsattest, og om unntak frå mekling i særlege høve.

§ 10-4 Barnesamtale ved mekling

Barnet har rett til ein eigen samtale med meklaren utan samtykke frå dei med foreldreansvar. Meklaren skal tilby barnet ein slik samtale. Meklaren skal opplyse barnet om at eit referat frå samtalen i samband med ei foreldretvistmekling kan bli oversendt retten dersom ein av foreldra reiser sak. Meklaren kan i særlege høve la vere å oversende heile eller delar av referatet av omsyn til barnet.

§ 10-5 Teieplikt for meklaras

Den som meklar etter denne lova, har teieplikt om det som kjem fram om personlege forhold i samband med oppdraget. Familievernkontorloven §§ 6, 7, 9 og 10 gjeld tilsvarende. Teieplikta er ikkje til hinder for at meklaren kan gi retten opplysningar som nemnde i § 12-5 første ledd.

§ 10-6 Politiattest for meklaras

Den som skal godkjennast som meklar, skal leggje fram politiattest som nemnd i politiregisterloven § 39.

Departementet kan gi forskrift om politiattest for meklaras.

Kapittel 11 Generelle reglar om rettargang i foreldretvistar

§ 11-1 Dei særlege pliktene til advokatar

Advokatar som har saker etter kapitla 10 til 14, skal vurdere om partane kan kome fram til ei avtaleløysing. Advokaten skal opplyse foreldra om dei ulike verkemidla som kan nyttast for å kome fram til ei avtaleløysing.

§ 11-2 Dei særlege pliktene til dommarar

Dommaren skal påskunde saka så mykje som mogleg, og skal vurdere om ein kan få til ei minneleg løysing av tvisten jf. tvisteloven § 8-1.

§ 11-3 Teieplikt for sakkunnig og representant for barnet

Ein sakkunnig som gjer teneste etter denne lova, har teieplikt om det som kjem fram om personlege forhold i samband med oppdraget. Teieplikta er ikkje til hinder for at den sakkunnige kan gi retten opplysningar som er mottekne i samband med oppdraget og har noko å seie for det. Familievernkontorloven §§ 6, 7, 9 og 10 gjeld tilsvarende.

Ein representant for barnet som gjer teneste etter § 12-11, har teieplikt om det som kjem fram om personlege forhold i samband med oppdraget. Retten kan oppheve teieplikta dersom representanten til barnet krev det.

§ 11-4 Kostnader ved tiltak etter kapittel 12

Staten ber kostnadene for dei tiltaka som er nemnde i §§ 12-6, 12-9, 12-11 og 12-12. Departementet kan gi forskrift om godtgjering for teneste etter kapittel 12.

Kapittel 12 Særlege reglar om rettargang i foreldretvistar

§ 12-1 Kva ein kan reise sak om

Kvar av foreldra kan reise sak for retten i foreldretvistar.

Med foreldretvist meiner ein i denne lova ueinighet om eitt eller fleire av desse spørsmåla:

- foreldreansvar
- kor barnet skal bu
- dagleg myndigheit
- samvær
- flytting med barnet ut av landet.

Ein forelder kan òg reise sak om foreldreansvar når det er uråd å kome fram til ein avtale fordi den andre forelderen ikkje bur i landet og ikkje lar seg oppspore.

Sak om flytting med barnet ut av landet kan reisast av ein forelder med foreldreansvar eller av ein forelder som samtidig reiser sak om foreldreansvar.

Andre enn foreldra til barnet kan reise sak om samvær etter § 8-9. Reglane i kapittelet her gjeld så langt dei høver for saker om samværsrett med andre enn foreldra, likevel slik at dei som vil reise sak, først kan gjere det etter å ha møtt foreldra til mekling, når det er mogleg og tenleg, jf. § 10-2 andre ledd.

§ 12-2 Vilkår for å reise sak

Det er eit vilkår for å reise sak etter § 12-1 at foreldra kan leggje fram ein gyldig meklingsattest etter gjennomført mekling, jf. § 10-2. Ein forelder kan likevel reise sak utan meklingsattest dersom den andre forelderen er dømd for alvorleg vald eller overgrep mot eigne barn etter straffeloven eller er overført til tvungent psykisk helsevern eller idømd tvungen omsorg på grunn av slike handlingar. Departementet kan gi forskrift om kva som skal reknast som eigne barn og alvorleg vald eller overgrep etter andre punktum.

§ 12-3 Kva for domstol saka høyrer under

Ei sak etter § 12-1 skal reisast der barnet har alminneleg verneting på den tida saka blir reist. Dersom saka gjeld søsken som ikkje har same verneting, kan felles sak for barna reisast der eitt av barna har alminneleg verneting.

Dersom barnet bur på sperra adresse, jf. folkeregisterloven med forskrifter, eller det er søkt om eller gitt løyve til å nytte fiktiv identitet for barnet, jf. politiloven § 14 a, kan saka reisast for Oslo tingrett.

§ 12-4 Stemning og tilsvar

I stemninga skal det stå kva foreldra og barna heiter, kva adresse dei har, og kva tvisten gjeld. Det skal òg stå ei kort utgreiing om grunnlaget for tvisten og påstanden til saksøkjaren. Meklingsattest og meklingsprotokoll skal leggjast ved. Ein kan nytte eit skjema for forenkla stemning.

Retten skal forkynne stemninga for den saksøkte. I tilsvaret skal den saksøkte gjere greie for kva tvistepunkt det er ueinigheit om, og greie kort ut om korleis han eller ho ser på saka. Tilsvaret må òg innehalde påstanden frå den saksøkte. Ein kan nytte eit skjema for forenkla tilsvar.

§ 12-5 Innhenting av informasjon

Etter samtykke frå partane kan retten innhente eit skriftleg notat frå meklaren som har mekla etter § 10-2 andre ledd. Notatet skal innehalde informasjon om kva partane er ueinige om, og meklaren si vurdering av om saka er eigna for vidare mekling. Retten kan også innhente eit referat frå ein eventuell samtale med barnet i samband med mekling etter § 10-2 andre ledd, jf. § 10-3 tredje ledd.

Retten bør innhente uttale frå barnevernet og sosialtenesta når det er nødvendig for å få eit forsvarleg faktisk avgjerdsgrunnlag. Tieplikta etter barnevernsloven § 13-1 er ikkje til hinder for at barnevernstenesta kan gi opplysningar til retten i foreldretvistar.

Retten kan krevje utlevert opplysningar frå politiet som svarar til innhaldet i ein barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39. Retten bør også innhente straffesaksdokument eller annan dokumentasjon frå politiet når det er nødvendig for å få eit forsvarleg faktisk avgjerdsgrunnlag.

Avgjerder om val av tiltak etter denne paragrafen kan ikkje ankast. Unntak gjeld for avgjerd om å nekte å innhente uttale eller dokument som nemnde i andre og tredje ledd.

§ 12-6 Barnet sin rett til medverknad i foreldretvistsaker for retten

Retten skal sørge for at barn som er i stand til å gjere seg opp eigne meininger, skal få tilstrekkeleg og tilpassa informasjon og høve til å uttale seg fritt om kva dei meiner. Meininingane til barnet skal leggjast vekt på i samsvar med alder og modning.

Dommaren kan samtale med barnet aleine, saman med ein sakkunnig eller ein annan eigna person, eller nemne opp ein sakkunnig eller ein annan eigna person til å gjere dette.

Det skal stå i avgjerda korleis retten har oppfylt barnet sin rett til å uttale seg, og korleis og kor mykje retten har teke omsyn til kva barnet meiner.

I saker der barnet har ytra meininga si, skal dommaren, eller den dommaren peikar ut, orientere barnet om utfallet av saka og om korleis retten har teke omsyn til kva barnet meiner.

Avgjerder om val av tiltak etter denne paragrafen kan ikkje ankast.

§ 12-7 Midlertidig avgjerd

Dersom ein av partane krev det, kan retten ta midlertidig avgjerd i foreldretvistar. Sak om midlertidig avgjerd om flytting med barnet ut av landet kan reisast av ein forelder med foreldreansvar og av ein forelder som samtidig reiser sak om foreldreansvar. Ei midlertidig avgjerd kan gjelde for ei viss tid eller til saka er endeleg avgjort. Retten kan ta midlertidig avgjerd før saka er reist, dersom særlege grunnar taler for det.

Etter krav frå ein part skal retten alltid ta midlertidig avgjerd, og så vidt mogleg innan seks veker, når det er fare for at barnet kan bli utsett for vald eller noko anna som det kan ta fysisk eller psykisk skade av. Det same gjeld der det er ein vesentleg reduksjon i samværet samanlikna med det som er avtalt, fastsett eller praktisert.

Dersom ein av partane krev det, kan retten i ei midlertidig avgjerd forby den andre parten å kome til huset der barnet bur, eller til nokon eigedom der barnet måtte vere. Dersom det ikkje trengst ei avgjerd straks, skal den parten som kan bli ilagd forbod, om mogleg få høve til å uttale seg for retten.

Når ei midlertidig avgjerd er teken før ei sak er reist, skal retten setje ein frist for å reise sak. Er det ikkje reist sak innan fristen, fell den midlertidige avgjerda bort.

Midlertidige avgjerder blir tekne i orskurd. Det er ikkje nødvendig med munnleg forhandling først.

§ 12-8 Saksstyring og plan for sakshandsaming

Retten skal styre saksførebuinga etter reglane i tvisteloven § 9-4, og skal mellom anna klarleggje

- kva partane er ueinige om
- kva informasjon retten skal hente inn
- korleis retten skal høyre barnet, og om retten skal nemne opp ein representant for barnet
- om det er nødvendig å nemne opp ein sakkunnig
- om det er særlege forhold i saka.

§ 12-9 Avgjerder under saksførebuinga

Retten fastset tid for hovudforhandling straks eller straks etter at eitt eller fleire av tiltaka i denne paragrafen er gjennomført.

Retten skal vurdere om det vil vere tenleg å vise partane tilbake til mekling i familievernet, jf. § 10-2 andre ledd.

Retten skal som hovudregel innkalle partane til eitt eller fleire førebuarande møte for mellom anna å klarleggje tvistepunkta mellom dei, drøfte vidare handsaming av saka, og eventuelt mekle mellom partane der saka er eigna for det.

I førebuarande møte kan retten òg gi partane høve til å prøve ut ein midlertidig avtale for ei viss tid og, dersom det er nødvendig, nemne opp ein eigna person for å rettleie foreldra i den fastsette prøvetida.

Retten kan avseie dom utan hovudforhandling, jf. tvisteloven § 9-5.

Avgjerder om val av tiltak etter denne paragrafen kan ikkje ankast.

§ 12-10 *Endring av avgjerd*

Foreldra kan, om dei er einige om det, endre avtalar og avgjerder om foreldreansvaret, bustad, dagleg myndigheit, samvær eller flytting med barnet ut av landet. Blir foreldra ikkje einige, kan kvar av dei reise sak for retten, jf. § 12-1. Dom, rettsforlik og avtale med tvangskraft kan berre endrast når særlege grunnar taler for det, irekna når tilhøva har endra seg på ein måte som verkar inn på kva som er best for barnet. Ei midlertidig avgjerd etter § 12-7 kan endrast på same vilkår av den domstolen som har hovudsaka.

Dersom det er klart at det ikkje ligg føre slike særlege grunnar som nemnde i første ledd, kan retten avgjere saka utan hovudforhandling.

§ 12-11 *Representant for barnet*

Dersom særlege høve taler for det, kan retten nemne opp ein advokat eller ein annan person som kan vere representant for barnet. Representanten skal ta vare på interessene til barnet i samband med saka og gi informasjon og støtte.

Representanten skal få saksdokumenta og kan skriftleg eller i rettsmøte kome med framlegg om korleis sakshandsaminga kan leggjast opp til det beste for barnet. Retten avgjer om og kor lenge representanten skal vere til stades i rettsmøte. I rettsmøte kan representanten stille spørsmål til partar og vitne.

Ein representant for barnet som blir oppnemnd etter denne paragrafen, skal leggje fram politiattest som nemnd i politiregisterloven § 39. Hastar oppnemninga, kan oppnemninga skje før det er innhenta politiattest.

Avgjerder etter denne paragrafen kan ikkje ankast.

§ 12-12 *Bruk av sakkunnig*

Retten kan nemne opp ein sakkunnig til å vere med i førebuarande møte, jf. § 12-9 tredje ledd. Retten kan òg be den sakkunnige ha samtalar med barna og foreldra, rettleie foreldra i ei prøvetid og gjere undersøkingar for å klarleggje forholda i saka. Retten fastset kva den sakkunnige skal gjere, etter at partane har fått høve til å uttale seg. Avgjerder etter dette leddet kan ikkje ankast.

Retten kan nemne opp ein sakkunnig som kan uttale seg om spørsmål som saka reiser, når det er nødvendig for å få eit forsvarleg faktisk avgjerdsgrunnlag. Når det er sett fram påstandar om vald, overgrep, rus eller psykisk lidning, skal retten alltid vurdere å nemne opp ein sakkunnig.

Sakkunnig som blir oppnemnd av retten etter denne paragrafen, skal leggje fram politiattest som nemnd i politiregisterloven § 39. Hastar oppnemninga, kan oppnemning skje før det er innhenta politiattest.

Departementet kan gi forskrift om utforminga av mandata til dei sakkunnige og utgreiingane deira.

§ 12-13 *Oversikt over sakkunnige*

Departementet kan føre oversikt over sakkunnige for å leggje til rette for at domstolane og private partar kan be om sakkunnig bistand i saker etter lova, og handsame personopplysningar i den grad det er nødvendig for dette formålet.

Departementet kan gi forskrift om innhaldet i og forvaltning av oversikta.

§ 12-14 *Barnesakkunnig kommisjon*

Retten kan berre leggje til grunn ei sakkunnig utgreiing som har vore vurdert av Barnesakkunnig kommisjon etter denne paragrafen.

Kommisjonen skal vurdere kvaliteten på utgreiingar frå sakkunnige som er oppnemnde av retten etter § 12-12 andre ledd, og utgreiingar frå sakkunnige som parten har engasjert.

Ein sakkunnig som er oppnemnd av retten etter § 12-12 andre ledd, skal sende utgreiinga si til kommisjonen med kopi til retten. Er den sakkunnige engasjert av ein part, skal parten sende inn utgreiinga på same måten. Kommisjonen skal sende vurderinga si til retten og den sakkunnige.

Departementet nemner opp medlemmene i kommisjonen og kan gi forskrift om korleis kommisjonen skal vere organisert, kva oppgåver han skal ha, og korleis han skal handsame sakene.

§ 12-15 *Handsaming av personopplysningar i Barnesakkunnig kommisjon*

Personopplysningsloven gjeld for Barnesakkunnig kommisjon. Kommisjonen kan handsame personopplysningar, irekna personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10, når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter § 12-14 eller forskrift etter § 12-14 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om handsaminga av personopplysningar, mellom anna om formålet med handsaminga, handsamingsansvar, kva personopplysningar som kan handsamast, kven det kan handsamast personopplysningar om, tiltak som skal verne den opp-

lysningane gjeld, høve til vidarehandsaming, utlevering, registerføring og tilgang til register.

Kapittel 13 Særlege reglar om rettargang i saker om foreldreansvar m.m. etter dødsfall

§ 13-1 Kven som kan krevje foreldreansvaret etter dødsfall

Hadde den avdøde foreldreansvaret aleine, kan den andre forelderer alltid reise sak med krav om å få foreldreansvaret.

Andre kan reise sak med krav om å få del i foreldreansvaret eller om å få foreldreansvaret aleine dersom den attlevande som får foreldreansvaret etter § 6-2, ikkje budde saman med barnet då den andre forelderer døydde. Fristen for å reise sak er seks månader etter dødsfallet, og retten kan ta midlertidig avgjerd etter § 12-7.

Andre kan òg reise sak med krav om å få del i foreldreansvaret eller om å få foreldreansvaret aleine dersom den attlevande forelderer er sikta, tiltalt eller dømd for forsettleg å ha valda den andre forelderer sin død. Fristen for å reise sak er seks månader etter at siktinga eller tiltalen er fråfallen eller dom i straffesaka er rettskraftig.

§ 13-2 Retten si avgjerd i saker om foreldreansvar etter dødsfall

Retten kan la ein person få foreldreansvaret aleine eller la gifte eller sambuande få det saman. Retten kan la ein forelder få eller framleis ha foreldreansvaret sjølv om andre får foreldreansvar. Retten kan setje som vilkår for avgjerda at barnet i ei viss tid ikkje skal måtte flytte frå heimen der det bur, dersom flyttinga kan vere uheldig for barnet, og det ikkje er rimeleg grunn til å flytte.

Når fleire får foreldreansvar, skal retten òg ta avgjerd om kven barnet skal bu saman med, kven som skal ha dagleg myndigheit for barnet, og fastsetje samvær. Retten kan alltid ta avgjerd om samvær for den attlevande forelderer.

Retten skal gi melding til den kommunale barnevernstenesta og statsforvaltaren dersom ingen har vendt seg til retten etter § 13-3 første ledd, eller dersom avgjerda fører til at ingen har foreldreansvar for barnet. Barnevernstenesta skal ta avgjerd om kor barnet skal bu, og skal følgje opp barnet etter reglane i barnevernsloven.

Reglane om rettargang i kapittel 11 og 12 gjeld elles så langt dei høver.

§ 13-3 Retten si plikt til å ta opp sak om foreldreansvar etter dødsfall av eige tiltak

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald handsame sak om foreldreansvar når han får melding etter arveloven § 89 om at eit dødsfall fører til at ingen lenger har foreldreansvaret for eit barn. Den som øn-

sker foreldreansvaret, kan vende seg til retten der barnet bur.

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald ta midlertidig avgjerd om foreldreansvaret når han får melding om at den attlevande forelderer er sikta eller tiltalt for forsettleg å ha valda den andre forelderer sin død, og den attlevande forelderer har eller krev å få foreldreansvaret. Retten tek avgjerda i orskurd. Det er ikkje nødvendig med munnleg forhandling først. Dersom ei midlertidig avgjerd fører til at ingen har foreldreansvaret, skal retten gi melding som nemnd i § 13-2 tredje ledd.

Så lenge ei midlertidig avgjerd om å ta foreldreansvaret frå den attlevande gjeld, skal den attlevande ikkje bu saman med barnet eller ha samvær med det.

Retten skal av eige tiltak og utan ugrunna opphald avgjere kven som skal ha foreldreansvaret når det er teke ei midlertidig avgjerd og ingen har reist sak etter § 13-1. Dette gjeld ikkje dersom det etter andre ledd er teke avgjerd om at ingen skal ha foreldreansvaret, og det er gitt melding som nemnd i § 13-2 tredje ledd.

Reglane i § 13-2 gjeld så langt dei høver for saker etter denne paragrafen.

§ 13-4 Endring av avgjerd om foreldreansvar m.m. etter dødsfall

Den attlevande forelderer kan reise sak for retten med krav om endring av avgjerd etter §§ 13-1, 13-2 og 13-3. Ei avgjerd kan berre endrast når særlege grunner taler for det, irekna når tilhøva har endra seg på ein måte som verkar inn på kva som er best for barnet. Andre kan på same vilkår reise sak om endring av ei midlertidig avgjerd etter § 13-3 andre ledd, og saka skal reissast for den domstolen som tok den midlertidige avgjerda.

Dersom det er klart at det ikkje ligg føre slike særlege grunnar, kan retten avgjere saka utan hovudforhandling.

Kapittel 14 Tvangskraft og tvangsfullføring

§ 14-1 Vedtak om tvangskraft for avtalar

Når begge foreldra ber om det, kan statsforvaltaren vedta at ein skriftleg avtale om foreldreansvar, bustad og samvær skal få tvangskraft. Berre ein avtale som rettar seg etter kva som er best for barnet, kan få tvangskraft. Når det trengst for å opplyse saka, bør statsforvaltaren hente inn fråsegn frå sakkunnige, barnevernstenesta eller sosialtenesta.

Eit vilkår for å leggje saka fram for statsforvaltaren etter første ledd er at foreldra kan leggje fram ein gyldig meklingsattest.

Saka må leggjast fram for statsforvaltaren i det fylket der barnet bur på den tida saka blir reist.

Ein avtale som statsforvaltaren har gitt tvangskraft, utgjer særleg tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsesloven kapittel 13.

§ 14-2 Tvangsfullføring av avtalar og avgjerder i foreldre- tvistar

Når avtalar med tvangskraft, jf. § 14-1, og avgjerder om foreldreansvar, bustad og samvær skal tvangsfullførast, gjeld tvangsfullbyrdsesloven kapittel 13, likevel slik at § 13-8 femte ledd ikkje gjeld. Ei midlertidig avgjerd etter § 12-7 er tvangskraftig sjølv om avgjerda ikkje er rettskraftig.

Eit krav om tvangsfullføring skal setjast fram for retten der den saksøkte har alminneleg verneting. Reglane i § 12-3 andre ledd gjeld tilsvarende.

Retten har plikt til å sørgje for at barn får høve til å seie kva dei meiner i saker om tvangsfullføring, jf. § 12-6.

§ 14-3 Når tvangsfullføring ikkje skal skje

Ein avtale med tvangskraft eller ei avgjerd skal ikkje tvangsfullførast dersom det er umogleg. Dette gjeld til dømes når det er fare for at barnet kan bli utsett for vald eller noko anna som det kan ta fysisk eller psykisk skade av. Tvangsfullføring skal heller ikkje skje når barnet set seg imot tvangsfullføring og tvangsfullføring ikkje er nødvendig av omsyn til barnet.

§ 14-4 Bruk av sakkunnig, godkjend meklar eller tilsett ved familieverntenesta i saker om tvangsfullføring

Før retten tek avgjerd om tvangsfullføring, kan retten nemne opp ein sakkunnig, ein godkjend meklar eller ein tilsett ved familieverntenesta som kan mekle mellom eller ha samtalar med foreldra. Formålet med mekinga eller samtalane er å få foreldra til å oppfylle pliktene sine frivillig. Retten kan fastsetje eit mandat for utføring av oppdraget.

Retten skal setje ein frist for utføringa av oppdraget. Fristen skal normalt setjast til to veker etter oppnemninga.

Den som har fått oppdrag etter første ledd, skal leve-
re ei utgreiing med opplysningar om kva for tiltak som er sette i verk, og om andre omstende som kan ha noko vesentleg å seie for saka.

I saker om tvangsfullføring gjeld § 12-12 andre ledd tilsvarende.

§ 14-5 Korleis avtalar med tvangskraft og avgjerder kan tvangsfullførast

Avtalar med tvangskraft og avgjerd om at barnet skal bu hos ein av foreldra, jf. § 7-1, kan tvangsfullførast med tvangsbot eller med henting av barnet.

Avtalar med tvangskraft og avgjerd om foreldreansvar, om at barnet skal bu hos begge foreldra, og om samvær kan tvangsfullførast med tvangsbot. Retten kan fastsetje ei ståande tvangsbot som for ei viss tid skal gjel-

de for kvar gong ein forelder ikkje oppfyller avtalen eller avgjerda. Retten skal avgjere kor lenge tvangsbotastår.

For å leggje til rette for gjennomføring av avgjerda om fastsett samvær, kan retten gjere praktiske endringar i avgjerda når det er formålstenleg, til dømes endre tida for henting og levering av barnet.

Den som har fått medhald i retten i krav om tvangsfullføring ved tvangsbot, må be Innkrevjingsmyndigheita om å krevje inn bota. Bota går til statskassa. Bota skal ikkje krevjast inn for meir enn åtte veker om gongen. Lar den som har retten etter lova det gå lenger tid med inndrivinga, løper inga vidare bot før den bota som er forfallen til betaling, er betalt, eller det er teke utlegg for bota.

Kapittel 15 Internasjonal privatrett

§ 15-1 Generelle føresegner

Reglane i dette kapittelet gjeld så langt ikkje noko anna følgjer av avtale med annan stat.

Når ei sak skal handsamast i Noreg i medhald av dette kapittelet, skal ho avgjerast etter norsk rett.

Utanlandsk rett skal ikkje brukast, og utanlandske avgjerder skal ikkje leggjast til grunn eller fullførast dersom sakshandsaminga eller resultatet strir mot grunnleggjande rettsprinsipp i norsk rett (ordre public).

§ 15-2 Jurisdiksjon i saker om foreldreskap

Ei sak om morskap kan handsamast i Noreg etter kapittel 4 og § 3-2 første ledd dersom

- barnet har vanleg bustad i Noreg,
- mora hadde vanleg bustad i Noreg då barnet vart født, eller
- mora seinare har fått vanleg bustad i Noreg.

Farskap eller medmorskap kan handsamast i Noreg etter §§ 2-5, 2-6, 2-8 og kapitla 3 og 4 dersom

- mora hadde vanleg bustad i Noreg då barnet vart født,
- barnet seinare har fått vanleg bustad i Noreg, eller
- den oppgitte faren eller medmora har vanleg bustad i Noreg.

Ei sak om farskap og medmorskap skal likevel ikkje handsamast i Noreg dersom partane har nær tilknytning til ein annan stat der dei kan krevje fastsetjing av foreldreskapen, og saka vil bli betre opplyst og handsama i denne staten.

Ei sak om endring av farskap kan reisast i Noreg etter § 4-5 dersom nokon av dei som kan reise sak, har vanleg bustad i Noreg, eller dersom farskapen er fastsett etter denne lova.

§ 15-3 Anerkjenning av morskap

Morskap til den som har født barnet i ein annan stat, skal leggjast til grunn i Noreg.

§ 15-4 *Anerkjenning av farskap og medmorskap*

Farskap og medmorskap som følger direkte av utanlandsk lov, skal leggjast til grunn i Noreg. Dette gjeld ikkje dersom noko anna er fastsett etter §§ 2-8 og 4-5.

Kongen kan i forskrift gi reglar om, eller for kvart einskild tilfelle avgjere, at farskap eller medmorskap som på annan måte er fastsett etter utanlandsk lov, skal leggjast til grunn i Noreg. Det same kan fastsetjast i avtale med annan stat.

§ 15-5 *Jurisdiksjon i sak om foreldreansvar, bustad, samvær m.m.*

Dersom barnet har vanleg bustad i Noreg, kan ein sak om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, bustad, dagleg myndigheit eller om samvær reisast for ein norsk domstol. Det same gjeld i sak som statsforvalteren skal handsame etter § 14-1.

Ei midlertidig avgjerd kan takast i Noreg når barnet har opphald i Noreg.

§ 15-6 *Lovval for foreldreansvar etter lova m.m.*

Reglar om foreldreansvar etter §§ 6-1 til 6-3 gjeld for barn som har vanleg bustad i Noreg.

Foreldreansvar eller tilsvarande myndighetsforhold etter lova i ein stat der barnet tidlegare hadde vanleg bustad, skal leggjast til grunn i Noreg når dette følger av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn artikkel 16 nr. 3. Dette gjeld likevel ikkje dersom det ligg føre ei utanlandsk avgjerd som skal godkjennast etter § 15-7.

Når eit barn får vanleg bustad i Noreg, og tidlegare hadde vanleg bustad i ein annan stat, kan ein forelder som ikkje har foreldreansvar etter andre ledd, berre tildele foreldreansvar for barnet i kraft av barnelova dersom foreldereren har vanleg bustad i Noreg.

§ 15-7 *Anerkjenning av utanlandske avgjerder om foreldreansvar, bustad, samvær m.m.*

Ei utanlandsk avgjerd om foreldreansvar eller tilsvarande myndighetsforhold, flytting med barnet ut av landet, bustad eller om samvær skal berre leggjast til grunn i Noreg direkte i kraft av lova når dette følger av avtale med annan stat.

§ 15-8 *Jurisdiksjon i saker om barnebidrag*

Spørsmålet om barnebidrag kan handsamast av Arbeids- og velferdsetaten eller norsk domstol

- a. når det blir reist sak om farskap, medmorskap, foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet eller samvær for avgjerdsført norsk organ, eller
- b. dersom ein av partane eller barnet har vanleg bustad i Noreg

§ 15-9 *Henting og utlevering av opplysningar etter avtale med annan stat*

Når avtale med annan stat med heimel i § 15-1 andre ledd i lova her eller i bidragsinnkrevingsloven § 2 har reglar om utveksling av informasjon, kan Arbeids- og velferdsetaten utan hinder av teieplikt gi andre medlemsland opplysningar om identitet, adresse eller inntekts- og formuesforhold for partane i ei bidragssak, eventuelt etter at opplysningane er henta etter § 9-5 sjuande ledd i lova her eller etter innkrevingsloven.

§ 15-10 *Godkjenning av private avtalar for innkrevjing i utlandet*

Når ein part med heimel i ein avtale med annan stat ber om innkrevjing av ein avtale om bidrag etter § 9-5 første ledd, skal avtalen sendast Arbeids- og velferdsetaten for godkjenning. Arbeids- og velferdsetaten skal kontrollere at vilkåra for innkrevjing av avtalen etter norske reglar er oppfylte. Om vilkåra er oppfylte, skal Innkrevjingsmyndigheita gi skriftleg fråsegn om at avtalen er godkjent og tvangskraftig i Noreg.

Kapittel 16 Andre føresegner

§ 16-1 *Forholdet til andre reglar om sakshandsaming*

Domstolloven og tvisteloven gjeld for retten si handsaming av saker etter denne lova når ikkje noko anna følger av reglane her.

§ 16-2 *Innhenting av opplysingar frå Folkeregisteret*

Folkeregistermyndigheita skal, utan hinder av teieplikt, gi dei opplysningane som er nødvendige for utføring av oppgåver etter lova her.

Kapittel 17 Ikraftsetjingsreglar og overgangsreglar. Endringar i andre lover

§ 17-1 *Ikraftsetjing*

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei enkelte føresegnene til ulik tid.

§ 17-2 *Overgangsreglar*

Departementet kan gi nærmare overgangsreglar.

§ 17-3 *Endringar i andre lover*

Frå den tid lova tek til å gjelde, blir det gjort følgande endringar i andre lover:

1. I lov 21. mars 1975 nr. 9 om nordisk vitneplikt gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

Ingen må påleggast å gje vitneforklaring i strid med reglane i straffeprosessloven §§ 117 til 125 eller tvisteloven *kapittel 22 eller* med lovgjevinga i det landet der vitnet er busett.

§ 8 første ledd første punktum skal lyde:

§§ 1 første og andre leden, 2, 3 og 6 gjeld tilsvarende for parter i saker om *foreldreskap og foreldretvist* etter barnelova.

2. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

§ 11 andre ledd nummer 1 skal lyde:

1. i saker etter ekteskapsloven *del II* eller barneloven *kapittel 6 til 8 og 10 til 14*, herunder saker om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring

§ 16 første ledd nummer 6 skal lyde:

6. til den det oppnevnes advokat for i medhold av barneloven § 12-11

§ 16 andre ledd nummer 1 skal lyde:

1. saker etter barnelova *kapittel 6 til 14*, herunder saker om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring

3. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 118 b andre ledd tredje punktum skal lyde:

Om den mindreåriges medbestemmelsesrett ved rettens beslutning gjelder reglene i barnelova §§ 1-2 og 12-6.

4. I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr gjøres følgende endringer:

§ 14 første ledd andre punktum skal lyde:

Det betales ikke gebyr for begjæring om utlegg for underholdsbidrag mv. og for tvangsbet etter barnelova § 14-5 eller når en kommune fremsetter en beslutning om utleggstrekk for namsmannen etter tvangsfullbyrdesloven § 2-17.

5. I lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn gjøres følgende endringer:

§ 18 første ledd første og andre punktum skal lyde:

Bestemmelsene i *barneloven § 12-7 og kapittel 14* gjelder for saker om tvangsfullbyrding etter § 6 og tilbakelevering etter § 11. Barneloven § 14-1 *fjerde ledd* og § 14-2 *første ledd* gjelder også ved tvangsfullbyrding av samværsrett.

§ 18 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Beslutter retten at barnet skal være hos en av foreldrene mens sak som nevnt behandles, jf. barneloven § 12-7, kan det settes vilkår for å utøve samværet.

§ 19 første ledd skal lyde:

(1) Dersom det under behandlingen av en sak om foreldreansvar eller samværsrett etter *barneloven* blir brakt på det rene at barnet er begjært tilbakelevert etter § 11 i loven her, skal retten ikke treffe avgjørelse i saken før begjæringen er endelig avgjort.

§ 20 første ledd tredje punktum skal lyde:

Bortføring eller ulovlig tilbakeholdelse etter forrige punktum foreligger ikke dersom utenlandsoppholdet skjer med samtykke av den annen part eller det gjelder et kort opphold og det synes åpenbart at barnet vil komme tilbake som planlagt, jf. barneloven § 6-9 *første ledd* og § 6-10 *første og andre ledd*.

6. I lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott gjøres følgende endringer:

I følgende bestemmelser skal uttrykket «bidragsfogden» endres til «Arbeids- og velferdsetaten»: § 3 andre ledd, § 5 tredje ledd, § 6 andre ledd, § 7 andre ledd og § 9 andre, tredje og fjerde ledd.

7. I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap gjøres følgende endringer:

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Mekling mv.*

Ektefeller med felles barn under 16 år, skal i saker om separasjon og skilsmisse etter §§ 20 og 22 *delta i mekling før saken bringes inn for retten eller statsforvalteren, jf. § 27. Barneloven kapittel 10 gjelder tilsvarende.*

Mekling etter første ledd kreves ikke når saken allerede er brakt inn for retten med påstand om skilsmisse etter § 23 eller oppløsning etter § 24. Mekling og orientering er heller ikke nødvendig når sak reises av vergen etter § 28 andre ledd.

§ 30 d tredje ledd skal lyde:

Når spørsmål etter barnelova om felles barn trekkes inn i saken etter første ledd, får saksbehandlingsreglene i barnelova *kapittel 10 til 13* anvendelse for behandlingen av disse spørsmålene.

§ 30 d femte ledd tredje punktum skal lyde:

For spørsmål som bringes inn i saken etter første ledd bokstav b, gjelder barnelova § 15-5 om norske domstolers kompetanse tilsvarende, med mindre noe annet følger av overenskomst med annen stat.

§ 83 skal lyde:

§ 83. *Fastsettelse av bidrag.*

Partene kan inngå avtale om bidrag. Dersom partene ikke er enige om bidragsspørsmålet, kan hver av dem kreve at det avgjøres av domstolene. Dersom begge parter ønsker det, kan spørsmålet isteden avgjøres av *Arbeids- og velferdsetaten*. Arbeidsgivers opplysningsplikt

etter barnelova § 9-5 syvende ledd andre punktum gjelder tilsvarende. *Arbeids- og velferdsetatens* vedtak kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Partene kan kreve avgjørelse av bidragsspørsmålet selv om de tidligere har inngått avtale om det.

§ 84 skal lyde:

§ 84. *Endring av fastsatt bidrag.*

Hver av partene kan kreve at bidrag som er fastsatt av *Arbeids- og velferdsetaten* eller domstol, blir endret eller opphevet dersom særlige grunner foreligger. Når sterke grunner taler for det, kan avgjørelsen også gjelde bidrag som er forfalt før krav om endring ble satt fram. Bestemmelsene i barnelova § 9-9 tredje ledd gjelder tilsvarende. Hver av partene kan kreve endringskravet avgjort av *Arbeids- og velferdsetaten* hvis bidraget er fastsatt av *Arbeids- og velferdsetaten*. Hvis begge partene ønsker det, skal endringskravet avgjøres av domstolen. Er bidraget fastsatt av domstol, gjelder § 83 andre og tredje punktum.

§ 85 andre ledd skal lyde:

Reglene i barnelova § 9-13 om gjennomføring av bidrag gjelder tilsvarende.

8. I lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner gjøres følgende endringer:

§ 4-3 første ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom skyldneren utøver samvær med barn, jf. barneloven kapittel 8, skal det tas hensyn til skyldnerens rimelige utgifter i forbindelse med samværet.

9. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 14-5 andre ledd skal lyde:

Det kan ytes foreldrepenger som ved adopsjon til person som har foreldreansvar når den andre av foreldrene dør, eller får tildelt foreldreansvaret i medhold av barnelova § 6-2 og kapittel 12, såfremt vedkommende ikke har hatt samvær eller har hatt samvær av mindre omfang.

§ 14-17 andre ledd skal lyde:

Engangsstønad kan ytes også til person som har foreldreansvar når den andre av foreldrene dør, eller får tildelt foreldreansvaret i medhold av barnelova § 6-2 og kapittel 12, såfremt vedkommende ikke har hatt samvær, eller har hatt samvær av mindre omfang.

§ 14-17 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Faren har rett til engangsstønad også dersom han i stønadsperioden har overtatt omsorgen for barnet med sikte på å overta foreldreansvaret alene etter barneloven kapittel 6.

§ 15-4 andre ledd skal lyde:

Som mor eller far regnes også den som på grunn av dødsfall har fått foreldreansvaret etter barnelova § 6-2.

§ 23-1 skal lyde:

§ 23-1 *Folketrygdens utgifter*

De avgifter og tilskott som dette kapitlet omfatter, herunder tilskott fra staten, skal dekke utgiftene til ytelsene etter denne loven, til statsgaranti for lønnskrav ved konkurs etter lov av 14. desember 1973 nr. 61, til bidragsforskott etter lov av 17. februar 1989 nr. 2 og til tilbakebetaling etter barnelova § 9-15.

§ 23-10 tredje ledd skal lyde:

Tilskottet skal minst dekke utgiftene til ytelsene etter § 3-22, § 7-2 annet ledd, § 10-6, § 12-13 tredje ledd, §§ 14-17, 17-10, 17-15, kapitlene 6 og 15 og til tilbakebetaling etter barnelova § 9-15.

10. I lov 19. juni 1997 nr. 62 om familievernkontorer gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Familievernkontorene skal foreta mekling etter *ekteskapsloven* § 26 og barneloven § 10-2. Familievernkontorene skal bistå der retten oppnevner en ansatt fra familievernet etter barnelova §§ 12-6, 12-9 eller 14-4.

§ 5 a første ledd første punktum skal lyde:

Den som foretar mekling etter *ekteskapsloven* § 26 og barneloven §§ 10-2, 12-6, 12-9 og 14-4 har taushetsplikt om det som kommer fram om personlige forhold i forbindelse med oppdraget.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Plikten til å føre journal gjelder ikke ved mekling etter *ekteskapsloven* § 26 og barneloven §§ 10-2, 12-9 og 14-4.

11. I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 9 andre ledd første punktum skal lyde:

Hvis foreldrene ikke bor sammen og skriftlig har avtalt delt bosted i samsvar med barneloven § 7-1, kan foreldrene få utbetalt kontantstøtte med en halvpart på hver dersom de er enige om en slik deling.

12. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 5-43 første ledd bokstav h skal lyde:

h. Barnebidrag og særbidrag etter barneloven kapittel 9, oppfostringsbidrag etter barnevernsloven og bidragsforskudd etter forskotteringsloven.

13. I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endringer:

§ 4-4 andre ledd første punktum skal lyde:

Det er tilstrekkelig at én av foreldrene, eller andre som har foreldreansvaret, samtykker til helsehjelp som regnes som del av den daglige og ordinære omsorgen for barnet, jf. barnelova §§ 7-2 og 8-4 andre ledd.

14. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. gjøres følgende endringer:

§ 35 første ledd andre punktum skal lyde:

I meldingen skal det opplyses *hvem som er foreldrene til barnet etter barnelova kapittel 2, eller hvem moren har oppgitt som far eller medmor til barnet i tilfeller der det ikke er klarlagt.*

§ 35 andre ledd skal lyde:

Dersom farskapet eller medmorskapet ikke er klarlagt eller foreldrene ikke lever sammen, skal fødselsmeldingen også sendes til Arbeids- og velferdsetaten.

15. I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd gjøres følgende endringer:

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Hvis foreldrene ikke bor sammen og skriftlig har avtalt at barnet skal *bo hos* begge eller det foreligger rettskraftig avgjørelse om at barnet skal *bo hos* begge, jf. barneloven § 7-1, kan hver av foreldrene få rett til 50 prosent barnetrygd, hvis de fremsetter krav om dette.

16. I lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. gjøres følgende endringer:

§ 2 fjerde ledd skal lyde:

I den utstrekning avtaler som nevnt i første og andre ledd har regler om utveksling av informasjon mellom medlemslandene, kan andre medlemsland gis opplysninger om identitet, adresse eller inntekts- og formuesforhold for partene i en bidragssak uten hinder av taushetsplikt, eventuelt etter at opplysningene er innhentet etter innkrevingsloven eller barnelova § 9-5 syvende ledd.

§ 2 femte ledd skal lyde:

Når en part begjærer innkreving av en privat bi-dragsavtale, jf. barnelova § 9-5 første ledd, i medhold av en avtale som nevnt i første og andre ledd, skal den private avtalen sendes Arbeids- og velferdsetaten for godkjenning. Arbeids- og velferdsetaten skal kontrollere at vilkårene for innkreving av avtalen etter norske regler er oppfylt. Om vilkårene er oppfylt, skal Innkrevingsmyndigheten gi skriftlig erklæring om at avtalen er godkjent og tvangskraftig i Norge.

§ 8 første ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten skal straks overføre saken til innkreving når henvendelse om dette er mottatt og det er klart at det foreligger grunnlag for innkreving, jf. § 5 og barneloven § 9-13.

§ 29 første ledd første punktum skal lyde:

Vedtak om tilbakekreving etter §§ 25 og 26 og pålegg etter § 27 treffes av Arbeids- og velferdsetaten.

17. I lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister gjøres følgende endringer:

§ 22-3 a andre ledd tredje punktum skal lyde:

Om den mindreåriges medbestemmelsesrett ved rettens beslutning gjelder reglene i barnelova § 12-6.

18. I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjøres følgende endringer:

§ 17 andre ledd første punktum skal lyde:

Har ingen foreldreansvar for den mindreårige, tref-fer vergen de avgjørelser som tilkommer den som har foreldreansvaret, jf. barneloven § 6-5.

§ 17 fjerde ledd tredje punktum skal lyde:

Om den mindreåriges medbestemmelsesrett i per-sonlige forhold gjelder reglene i barneloven § 6-6.

19. I lov 6. juni 2014 nr. 19 om stans i utbetalinga av of-fentlege ytingar og barnebidrag når ein av foreldra har bortført eit barn til utlandet gjøres følgende endringer:

§ 6 andre punktum skal lyde:

Det kan ikkje krevjast endring av bidraget etter bar-nelova § 9-9 første ledd så lenge bortføringa varar.

20. I lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering gjøres følgende endringer:

§ 3-3 første ledd skal lyde:

For personer som fødes i Norge, registreres fødsels-dato på grunnlag av fødselsmeldingen gitt i medhold av barnelova § 3-1.

§ 6-4 første ledd skal lyde:

Fødsel som har skjedd uten at en lege eller jordmor er til stede, skal meldes til skattekontoret av moren selv, jf. barnelova § 3-1.

21. I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres føl-gen-de endringer:

§ 3-4 tredje ledd skal lyde:

Pålegg om hjelpetiltak kan rettes mot både foreldre som barnet *bor sammen* med, og foreldre som har sam-vær med barnet.

§ 15-12 andre ledd skal lyde:

Krav om bidrag eller endring av fastsatt bidrag etter første ledd skal sendes til *Arbeids- og velferdsetaten*. *Arbeids- og velferdsetaten* avgjør kravet og fastsetter beløpet. Den bidragspliktige kan sette frem krav om å få endret fastsatt bidrag eller ettergitt bidragsgjeld. Bidraget kan fastsettes eller endres med virkning fra inntil tre måneder før kravet ble mottatt. Bidrag som er fastsatt etter barneloven faller bort fra det tidspunktet bidrag kan fastsettes etter denne bestemmelsen. Barnevernstjenesten skal, uten hinder av taushetsplikt, gi *Arbeids- og velferdsetaten* de opplysninger som er nødvendige i den enkelte saken.

B.

I

Stortinget ber regjeringen om å vurdere hvordan momenter som bør legges til grunn ved «barnets beste»-vurderinger, kan tydeliggjøres i arbeidet med forskrifter til barneloven og i relevant veiledningsmateriell.

II

Stortinget ber regjeringen utrede endringer i barnelova § 2-3 om medmorskap, med sikte på å fremme et lovforslag som innebærer at medmorskap fastsettes på samme vis som farskap etter reglene i §§ 2-4 om ekteskap og reglene om erklæring i §§ 2-5 flg.

III

Stortinget ber regjeringen vurdere hva som er innholdet i omsorgsplikten, og hvordan foreldreansvaret kan tydeliggjøres i arbeidet med forskrifter til barnelova og i relevant veiledningsmateriell.

IV

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre gjennom veiledning hva som er innholdet i begrepet «daglig myndighet» som utøves overfor barn etter samlivsbrudd, og vurdere om det er behov for særreguleringer.

V

Stortinget ber regjeringen prioritere oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 514, 515, 516 og 517 (2024–2025), slik at barn og unge sikres mot vold, overgrep og risiko. Regjeringen bes snarest mulig komme tilbake til Stortinget på egnet måte med plan for det videre arbeidet.

VI

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som sikrer at barn som har vært utsatt for eller vært vitne til vold i nære relasjoner som utøves av en forelder, i utgangspunktet ikke skal ha samvær med den voldsutøvende forelderen. Barn gis rett til å midlertidig stanse samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende.

VII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som sikrer at barn som oppholder seg på kriesenter, ikke skal ha samvær med en forelder som har utøvd vold mot den andre forelderen, og at barn gis rett til å nekte samvær dersom de opplever det som utrygt eller belastende.

VIII

Stortinget ber regjeringen utrede om det bør etableres mer forpliktende kontakt og samarbeid mellom ulike tjenester mv. for bedre å kunne avdekke og håndtere vold, overgrep og annen alvorlig risiko mot barn, og tilfeller med risiko for uberettiget brudd i kontakt mellom barn og forelder.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede forslag til hvordan det kan sikres tverrfaglig vurdering i foreldretvistsaker der det er mistanke om eller risiko for vold, seksuelle overgrep eller at barnet på annet vis blir behandlet slik at den fysiske eller psykiske helsa utsettes for skade eller fare.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 4. juni 2025

Tage Pettersen

fung. leder

Turid Kristensen

ordfører

